आशा आर्काइव्स ASHA ARCHIVES 2.307

श्रीपिचेनि॥ फेरि पनि मंगलगर्ह्नु यागगर्नीभयाको श्रर्घचेइजोछनू शिरकोमुकुटभयाको श्रेत्तामहादेवको स
प्रकासज्योतिजोछ वडाउत्कार्यजेरहेछ कस्ताजोतिभन्या श्रेन: करणाशक्तिभयाका सुखमणानाडीविषे रोधनुगरि
या कावायुलेगरि नाप्याकोछ उर श्रजसले फेरिकस्तो जोतिभन्या सपकाशसुखदेखि भिन्नभयाको फेरिकस्तो नि
धारमाप्रकाशभयाकानेत्ता नेत्रकाछल्लेगरि प्रकृतथियेनन पनिप्रकृभयाजस्तो फेरिकस्तोजगत्संसारकनयाप्रगीरहा को

श्रीमच्च॥ त्रत्रनाडीनियमिननरुत्विनउग्रं श्र स्थानेशानिप्रणयिनिसमुन्मीलदानंदसांद्रम्॥प्रत्यग्
ज्योतिर्जयतियमिन सद्गलालाटनेत्रयाजयकीछनमिवजगद्याप्तिचन्द्रार्द्धमौले॥ २ ॥ नाच्यचे
सूत्रधार॥ श्रलमतिविस्तरेण॥ श्रादिष्टोस्मि सकलसामंतचूडामणिमरिचिमंजरीनीराजितचरणकमलेन

हंकारिदेविभिचभयाको सन्मेलानादिरुपले प्रकृभयाको॥ २ ॥ मगलनकाश्रेन नासुत्रधारजोछ वडाशैलूर्यगुनभयाका
राजाघपालले मलाईश्राज्ञागर्याकोछ नाचेरेखाभनि वडाकोमाचेपर्छ नसक्यथे मगलैमाठेरेविस्तारगर्नुछैन भनि भ
छ कस्तोराजालेमलाईश्राज्ञागर्याकोछभन्या चकुनेवडावडाराजाकाशिरकारत्नको कोनिपर परालेश्राक्रमचरन क

श्रा ज्ञा मा

मलकोपृजागराउनाकोसामर्थभयाकाछनोले महाप्रतापिसपूर्णराजाहेरुकन आज्ञाशिरमाथिधन्याभयाका केरिकत्तारानावज्रबलसेपु
ऋभयाका बडुनैआचुराजालेरुका छानिरुपिवडोकोका कोविदारणगर्नाछनोले नरसिंहकाजस्तोरुपभयाका केरिकत्तारानी
बडुनैबलियाराजाहेरुकासमुदायको नासरुपिवज्रसमुद्रमाडुबाकिपृथिवीको उद्धारगर्नाछनोले

बलवदरिपुजनसटकपाटनप्रकटितनरसिंहरूपेन प्रबलतरनरपतिकुलबलयमदर्पविभञ्जके
दितिसुतहरणमहाववाहेन निखिलदिग्वलासिनिकर्नपूरिछुनकिर्तिनादतत्परेन समस्तावाशावै
रमकतालास्फलनवहलपवनसमानतर्जितप्रतापबलेन श्रीमेनापालेनन

वराहको अवतारलिन्यानारायनजस्ताभयाका केरिकत्तासबैदिशालेपिरिवहरुकाकानकोगहनुग्राफ्राकीर्तिरुपिलताकापा लुवा
ले वनाईदिन्याभयाकाछनोलेदिगन्तसमाकिर्तिपुगाका केरिकत्तादिशाकाछानिहेरुका काचुरुटकानलिएझ्याकावायुले
नचायाकोछ आफुप्रतापरुपिअग्निजस्तेदिशाकाअन्तसम्मपुगाकाराजाले आज्ञागरियाकोछु ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥

राजा लेसूत्रधारलाई बोलाएर आज्ञा गर्‍यो को आज्ञा सूत्रदेखाउछ स्वभावैले को मनचित्त भयाको किर्त्तिवर्मा राजा को दिमाजित्न्या काव्या
पारः माला गर्‍नाले पाया कोछैन आनन्दसुखजस्ले ऐस्लाइरहले भोगविलास गरिरया को माला चन्दन स्त्रिहरुमा को आनन्दानुभव दिनेग
रिइस्त भयाजस्तादिन्को दिया अवश्यसुकाल मागर्‍यो का यँपनि गरियो जसूकारनले कीर्त्तिवर्म्मा राजा कामन्त्रिहरुजोछन् सबैका

यस

यथा रत्नसम्भवसुहृदोराज्ञः कीर्त्तिवर्मदेवस्यदिग्विजयप्रयाणानरिनपरब्रह्मानन्देरस्याभि मसुन्दीप्तिनं
विविधविजयरसमर्द्दाचीनाइवानि वाहिता दिवसा ॥इदानिनुकृतकृत्यावयम् ॥ नीता॥क्षत्रश्रि
न्निभुजोन्नतेर्विपक्षारक्षावतीक्षिनिरधृतप्रथिनैर मान्त्ये॥ साम्राज्येमस्यविहनक्षिनिपालमौलि
मालार्चिनमुविधयोनिधिमेखलायाश्चतुरयशानरसम्राजप्रयोगाभि नयेनान्यानधिनोदयिनुमिछाम॥ ॥

टिया: पछि पृनिवहुनैप्रस्थान कीर्त्ति भयाका वडामन्त्रिहरुलेगरी रक्षालेयुक्तभया की भई चार समुद्रखावा भयाकीपृथिवी
मा चक्रवर्त्ति राजाहरुकाशिरका मुकुत्नका पंक्तिलेपुनागरियाकोचक्रवर्त्ति त्वजोछ कीर्त्तिवर्मा काहान्नेगरियो हाम्रापनि अवश्यप्रान गर्‍नी
का र्य्यकोहिरहो कोछैन नमस्कारनलेशानर सबडोभयाकानिम्तप्रकटगर्नलेगरिकन मनकोविनोदगर्न्नी कोईछागर्छौ॥ ॥

नस्यर्थ पूजनभया का श्रीकृष्णमिश्रजे प्रबोधचंद्रोदयनाटक बनायार जोतोलाई दियाकोथियो हेसूत्रधार आजनेले जोनाट
कजोछ कीर्तिवर्माराजाछउल्याउनु पर्छ सभामावस्था काकिर्तिवर्माराजाकापनिनाच्नेहोनीकोमनमावईउनकाठाउमे
रहेछभनिआज्ञागरि आया सूत्रधारेपनि बठिआहवस् घरमाजाईकन नटिलाईबोलाईकन गीतगाईकनचल्गयो
लाभनिविघ्नगरी प्रदक्षिणा

॥ ॥ नमोसूर्यनारायणाय श्रीकृष्णमिश्रैः प्रबोधचंद्रोदयनामनाटकंनिर्मायभवते समर्पितमास्ति
नटः अद्यराज्ञः श्रीकीर्तिवर्मणः पुरस्तादभिनेतव्यंभवता॥ यस्मिन्पात्रमुपनते सपरि यदस्मदवलोकनकुतूहलमिति॥
नटवचनुगृहगत्वागृहीत्वामाहयसेतिनकमनुतिष्ठामि॥इतिपरिक्रम्य॥नेपथ्याभिमुखमवलोक्य आर्ये इत
स्तावत्॥प्रविश्यनटी एसहि एसनवेदु अज्जउणो कोसिणेणोवणगहचिठ्ठइत्ति॥सूत्रधारः॥ ॥

राज्ञोरङ्गेसालामापनिहेचोर सूत्रधारजोछ॥ नानिछउबोलनलाग्यो हेआर्यहेमानेभयाकि नाचदेखाभनिआज्ञाभया
कोछ सूचउआज्ञ कसोगर्नहोभन्यार नटिपनिरङ्गसालाभित्रपसिर सूत्रधार सगबोलनलागि हेसूत्रधार वज्रमान्मकापुत्रभया राम
कामतसेनजरमाचस्याकीछ कस्कोआज्ञाभयाकोछ चिन्तगर्नभनिनटिलेसुत्रधार सगसोधिन्॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ३

सूत्रधार पनि नानि केउ उन्नगर्नलागेछ हेआर्यहो नटि सबै नोलाई खबरछ तसर्थ कसको आत्मा भयाको छ भनुभनेलेपर्दैन भनि सूत्र धारलेभन्याकोसुनिर सबैसबरसलाई कसोगरिछ नटीलेभनीर सुनधारजीछजोराजागोपालले आएगाएकोकिरयाउनेराजाको नटीलाईबुझाउनानिमित्तवर्णनगर्छ पृथ्वीनलमाकोपुराणाहरूकोसेन्यरुपीबडावनमाबस्याकाउनापरुपिजोनिकाज्वालालेउठ्याको छत्रिभुवनरुपी आरडाजसले रेन्लोजोधा भयाकासरूपसंसारमाकीनिप्रस्थान भयाका ॥

अपिन ३

आर्यविदितमेवस्या ॥ अस्तिप्रत्यधिपृथ्वीपतिविपुलबलैरप्रसुर्छन्नापन्नोनिजालावलीछविभुवन विवरोविश्व विध्वंसकीर्तिः ॥ गोपालोभुमिपालानृपसभमसिलनाभित्रमावेनजित्वासमुद्रेकीर्तिवर्मानरपतिनिलको चनभुयोभ्रमयेति ॥ श्रद्धापुन्मदयानुधानतरुणीचचक्रास्फातमथावस्याकपालनालरनिनेनृत्यमिश्राचर गनाः ॥ उरुश्चनित्यंशांसिरसवितनैनोदेऽवनानिज

गोपालराजाहरू रेकैनरवारुपिमित्रसहायभयाका जसराजालेजुद्धमावडारटलेराजाहरुकन जिन्नारःमेपुरीराजाहरूका अधृभयाका कीर्तिवर्माराजाकनराज्याभिषेकदिया ॥ केरिपनिगोपालराजाकोवर्णन सूत्राधारगर्छ ॥ चकुनेमन्न भयाकाराक्षसका नरुनिस्त्रीहरूकासुंदर हानकाग्वालिवजाउनालेचचलभयाकामनुष्यकाकपालरुपिवाघविसेषका शरीरलेयु ॥ ॥

क्रूभयाकावडावायुलेक्षोभकनथाप्रभयाका क्षानिका भुक्काकागडस्थलसमुद्रकाछिद्रमाथकनभयाका वेदेविस्तारभयाका शब्दलेगरि
नृपगर्दछन् पिशाचकात्रिजस्मा नहिलेगा पलेलेउडुगरियाका एकासग्रामभुमिनोढ्नेसो अजकालपनिराजागोपाल कावडो
जस्गाउछन्॥ क्षानिरसप्राप्रभयाका नलेगा पाजराजाले मनकाविनोदगर्नानिमित्त प्रबोधचन्द्रोदयनाटक कन् नाथलेगरि
प्रकासगर्नानिमित्त आत्मागरियाकोछुनसका हेनलेटनहेरुनोढनननकोभेसगर्नानिमित्त हेनरी नरलेनटनको भेसगर्न भ

अक्षुभ्यकरिकुभर्कूरकुहूरुवक्रैरनदिक्षोरणयः॥ नेनेचमानिमथप्रस्थितेनात्मनोविनोदार्थंप्रबोधचन्द्रोदयाभिधा
ननाटकमभिनेतुमादृष्टोस्मि॥ तदाप्रभृतीभरतावसिकापरिग्रहाय॥ तदीसविस्मयं॥ अनुज्ञा॥ अवतरिष्यन्॥ जे
ग्रानधारिणाअभुग्रवलविक्रमेकरिणामसिदसग्रलेरा अमराउलेन आत्मस्माकदृकठिनकोअराउवल्लवरिसन्न
सरनिश्वरजस्त्रीअनेनुग अनेगमाले॥

नृसन्नोरुस्तासूत्रधारकावुत्तनसुनिर नदीनोढ्गाश्चर्यलेजुक्तभेरु हेआर्यपुत्रवडोआश्चर्यसुनियो श्रीकृष्णलेक्षीरसमुद्रमथ राम
नगरिजस्तेलक्ष्मीपाया था नलेवहनेवलकापरा कमलेभस्मसुरारायोकोढनराज्यमराउलजस्ले कानपर्यनलेच्याकोकठोर धनुस् ४
पीडस्तेवसीयाकावानसमुद्रलेजिर्णभयाकाघोडासपिनरगकीमालाजस्मा॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥

वारंवार चारेदिशामा पर्छ । अनिनियोधारभयाको हजारशस्त्रास्त्रको आघातले चारैदिशामा धपाधपाको छन्मन्नभयाकाहानि
रुधिहजार पर्वतजस्ता चारैदिशामा घुन्दो भुजदण्डरुधिरचरणमकोरुण्डलका आघातले घुमाउदाछसेघुनेरसिपाहिरु रुले
पीलसमुद्रजस्ता रक्ताकर्णराजाकासैन्य रुधिरसमुद्रमथनगरि कनयुधकोजयलक्ष्मीआङ्गनाभयाका सबैमुनिजनहरु
लगा

शिरंतरशिरवदनानिकबन्धविछिन्नसन्धसहस्रपस्त्रन्यङ्गुगमाङ्गगमहामहिहरसङ्कुल॥ भस्मन्नमुद्रदण्ड
चरणमण्डलाभिघादद्रुमन्नसशैलपतिसलिलसंघाद॥ कन्धसमाङ्गरनिच्छिहिमहमहीगोवरवीरसमुद्र आसा
दिसमरविजयश्रेलक्ष्मी॥ नरसशयदसश्चलमुखिशुभलक्ष्मी हिशस्त्रवीरचरित्रदेखकधर्म रिसोउवसमासतुल्लो
॥ सूत्रधार॥ आर्यो॥ निसर्गसामेव ब्राह्मनजोनि॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥

श्लाघनियवर्णचूर्णनीको योग्यभयाकोछ वीरचरित्रजस्को रक्षामहाप्रतापिराजाका एस्कालमा कसोगरिशान्तिशास्त्र भयो
भनि सूत्रधारछेउ नटिलेसो धीर सूत्रधारउन्नरागछ हेआर्यहेनर्यो उक्तजोनिछ स्वभावैलेवरोशान्तिरूपछ॥ ॥

कोहिकारणालेविकारकनथाभैराखाकानपनि फेरिआफैस्वभावलिभिछ रत्नाकरभापनिनोलाहुवाथ्रा आश्चर्यभयो थ्रा आश्चर्यन
मान्यो जस्कारनले सम्पूर्णराजाहरुविधि प्रलयकालकोअग्निवरोवर कुहुभयाकाचेदिदेशकाराजाले नाशकनभानगरियाकोच
क्रवर्त्तीराजाकोनिम्नवमहिरुकोसम्पूर्णराज्यकोस्वामित्वकन पृथिवीविषेश्रेष्ठवलियोगनीनिमित्त योगो

कुतोपिकारणान्न प्राप्तविकारमेवगुन स्वभावमेववतिष्ठते॥ श्लो॥ सकलभुगालकुलप्रलयकालाग्निरुद्रेण
चेदिनिनासमुन्मूलितचेद्यक्षयपयोधिनाहृधिव्यामधिपत्यमेकछत्रीकर्तुमक्षमसमरभः॥ पद्यानथा॥
कस्यानवानसक्षोभलधिनात्रेयमुभवन॥ स्थैर्यसादमर्यादास्थारेवहिमहोदधः॥

पालराजाकोक्रोधको स्वभावलेनगरिभयाकोहोईन तस्कारन महाप्रलयाग्निजापनि क्रोधस्वभावभयाकाकरोगरिभुयाका भ
न्नाश्रा आश्चर्यनमान्यो॥ हेनरी नरेश्वर महाप्रलयकावडावाडवलेसंक्षोभितहुनाले नाघ्याकाछन्सवैपर्वतजस्तेस्थापनिव
डासमुद्रकापरन्तु स्वाभाविकगुनका अतिधिर अतिनिर्मलमर्यादा नाघनुईनैछन्॥

अपितु॥ हेनयी दोस्रोपक्ष नदृष्टान्तहेर सकलज्ञानिहरुकाहितगर्नीनिमित्त भगवान् श्रीनारायण अंशरूपले प्रकटभयाका पुरुषार्थ भुयरणभयाकानलाई पुरुषहेरुनोहुन् जस्काथेनिमित्त दृष्टीमा अवतारलिहुन् जस्कोथैसिद्धगर्हुनन् भनेर ज्ञान रूपकनआउनहुन्॥ नेत्रिलेपरशुरामलाईहेर कस्तापरशुरामहुन् जसपरशुरामले एकाइस पटकाटिया

यथा॥

ऋषिरुवाच॥ भगवन्नारायणाशेषसुनामुनीहिनारायणभाविधाः पौरुषभुवणा पुरुषः क्षितिभवनीयेनिर्यादिन कृता पुनः शोनिमवसुपथने॥ परशुरामेवाकलयतु भवनिलावत॥ येनत्रिःसप्तकृत्वो नृपवर्त्त इसामास्मनुसी रूपकज्ञ भारैः कारिसुरिच्यनरुधिरसरित्तारिपुरभियक॥ यस्मस्त्रीबालवृद्धाव धिनिधनविधौनिर्दयोविप्रकोसौराजन्यो ज्ञामकृत्कथनपटुरद्घोरकुठारः॥ ॥ ॥ ॥

काराजाहेरुका वहुनेवोज्ञा मासु गिदि लेनुकभयाकोनिरभयाका वहुनैवरदारक्त रूपिनदिकाजलप्रवाह मा स्नान तप गरिरहथा स्त्रीवालवृद्ध अवधिभयाकाप्राणिकामरणा विधिमाध्यानभयाकोप्रवेशन भयाको राजाहेरुकाउच्चभयाकास्कंधकास मुदायकोनाशगर्नामा कुशलभयाकोज्ञाहुगर्दो भयानक धारभयाकोएस्तो फत्राजसपरशुराम को हो

जस परशुरामले राजाहरुका समुदाको नाशगर्यार आफ्ना पराक्रमले पृथ्वीको भारउतार्यार नपस्यालेशान्तगर्न्याको हुकाधरू पी
अग्निजस्तेज्वाला भायलेयुक्तभयाको उल्लापनि परशुरामजीहन् ज्ञानिरसकनप्राप्तभयाहन्॥ नस्तेइराजागोपालपनिग
र्भकार्यगर्यार एक्कालमावैरैज्ञानरकनप्राप्तभयाकाहन्॥ एस्तेप्रस्तेप्रकारलेराजाकोवर्णन्॥ सत्रधारलेनधीमग वो

सोपिसोवीर्यादवनार्यभारंभुमेःसमुन्नयकुलंचपाशाम्॥ प्रशांतकोपज्वलनस्वयोभिःश्रीमान्मुनिः
ज्ञाम्मनिजामद् एनः॥ युग्मम्॥ तथायमपिकृतकृत्यःसंप्रतिपरमामुपसम्पनिलाप्तुम्॥ ॥
येनच॥ विवेकेनेवनिर्जीत्यकर्मोहमिवोर्जितम्॥ श्रीकीर्त्तिवर्मनृपतेर्वोधसेवोदयंकृतम्॥नेपथ्ये॥ नटि॥

स्तोर विवेककोर मोहकाजयपराजयका कथागरिकन नाघवनाउ नानिमित्त प्रस्तावकरहन्॥ यनटि॥ जसराजालेश्रुति
बलियाकरीलारिनुनिकनकीर्त्तिवर्माराजाजस्तेउद्यगर्याजस्तेविवेकलेगरिमोहकनजित्यार ज्ञानकोउदयगर्याभनि॥ रामः
सुत्रधारले भन्याकोसुनिर रत्नसालामानधरिसाहकन बोरनलागि॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥

यगुनमोदुर्जनसेभयमवसंसारमोक्षकरकभयरहतेहैं वैराग्य मोक्षुकभयनहि॥ ३७ ॥ आयुवर्षमनंतगणनिग
दिनात्रोनदहीगतनम्याईमईमपावालत्वहिंडत्वयोसंयवाधिवियोगदुःखमाहिमेवादिभिश्चिंतेजिवेवारिनरगुडुचत्व
मौरव्यऊनशिनाम॥ ३८ ॥ शवर्षमनुष्यलोककिआयुकहाहैंनिकेआधातमाजानेहैं॥नीकेआधकेआध
आधवालसमोहिंडुमोगयेहैंमोभिअनेकोगविरहदुखकेकंठवा॥मेवाकेंगमावतेहैंऐसेजलविंदुचंच
लजिवमोप्रानिलोकके सुखकाहाहै॥ ३९ ॥ लोकपुछनिमेवातीमरिरेकुशलतन॥कुतकुसलमात्माकमापुथ्वी
तिदिनेदिने॥ ३३॥ लोकहमकोपुछतेहैंतुमाशरीरकुसलहैंकीनहिइमोरकुसलकहासहोगा॥दिनदिनआयु
घटजातेहैं॥ ३३ ॥ कोचिद्वीणावाद्यकोपिदपिचहाहैतिरुदित॥ काचिद्विडोडोहिकोचिदविरावसुरामसतकल
ह॥कोचीडडमचारामकचिदपिडाराजर्जरवपुर्नजानेसुरा किमसत्यमय॥ ३४ ॥ कहैविरावजावतेहैं कहै
हाहाकरकेरोवतेहैं कहैंपडितलोककठाकहतेहैं कहैंमदयानसेमत्तहोयकेफलहकहतेहैं॥ कहैंस्त्रिजनहारीत्री
जनदेखतेहैं कहैंवृद्धावस्थासेखेदितभयाकाशरिरदेखतेहैं॥ नीकारम्यसेसंसारको अत्यंतमयकहनाकि विषमेक

हरणः मोहमजानतेनहिः ॥ ३४ ॥ इतिवैराग्यज्ञानकमाश्लोकमगृहिनाः ॥ ३५ ॥ ॥ अथनिंदाज्ञानकेकतिचित्
श्लोकालिख्यते ॥ ॥ अपः मुखमाराध्य मुमोनारमाराध्यतेविश्वयज्ञः ॥ ज्ञानलवदुर्विदग्धब्रह्मावीनरंनरंजयतिः
॥ १ ॥ मुर्खजनकोमुर्खमेंसेवाकर्नेहोतेहैं सर्वज्ञानेवालेकोवेदमुखसेसेवाकर्नेहोतेहैं थोराज्ञानेवालेमुर्खोंमे
नहिंतेकब्रह्मामिरिगावनकोंनहिंमनथहीतेहैं ॥ १ ॥ लभतेसिकतासुतेलमपियत्नतः पिठयन्तिवेधमगतिहिं
कामुमतिंलपियामहिंना ॥ कदाचिदपिपर्यटन्शशाविषाणमासाद्यतुष्यतिनिविष्टमूर्खजनचित्तमाराधयत ॥
॥ २ ॥ वरंनेत्रन्मेनिचोदनोपलःस्वनलोमभिंतेलपीडनेप्यमघोलेविनापानिकोपोवारिमृगानिहेमजलपा
वैःकदाचित्पिबेनोयराहाकाभिमिदः पात्रसाधेवैठनोभिमुर्खकाचित्तनहियावतेहैं ॥ २ ॥ शशिदिवसधुसरो
गलितयौवनकलिनिमरोविगतवारिजेमुखमनद्रास्वकेनः ॥ प्रभुर्धनपरायनःसततदुर्गतःस्त्रीनयेमनगतस्व
तोमनोसिमन्यशल्यानिम्नः ॥ ३ ॥ दिनमेचईमामलिनदेयकेमन्त्रनमदादरिद्रदेयकेदुजनराकेहिन्नदेयके
छिद्रवचनवादिपुर्यदेखकेसुन्दरिस्त्रीकेजौनराग्यदेयकेःकमलदिनदेयकेःधनलुब्धराग्यदेयकेएन

नामातप दीर्थदेयके मेरेमनमाविषादहोनेहैं ॥ ३ ॥ विपत्तिधैर्यमथाभ्युदयक्षमासदसिवाकपटुताधीर्विक्रम ॥ यशसिवाभिरुचिर्व्यसनमनुक्तौपुरुषनिमिदंहिमहात्मनामुदाहृतम् ॥ ४ ॥ विपत्तिकालमेधैर्य सम्पत्तिमेउदारक्षमासभामेष्ठनमेकोमलवचनसंग्राममेपराक्रमनपावनेकाममेरुचिवेदमनकरेनो शास्त्रमेरहनानाभारहोहैं मोवड़े आदमिकेसेभारहोनेहैं ॥ ४ ॥ निद्रतुल्यानिनिपुनापदिवास्तुवत्तुलक्ष्मीसमाविद्यातुल्यकवायथेष्टम् ॥ अंधेवावामरणमस्तुयुगान्तरेवान्यायात्पथःप्रतिचलन्तिपदंनधीराः ॥ ५ ॥ कोहिनिन्दाकरेनोभिःअस्तुनिकरेनोभिःलक्ष्मीउत्तरेनोभिजावेनोभिःस्तुतिहमरणहोयनोभिःकल्पान्तजिवणहोयनोभिनिजमनिपुनशानिज्ञान्यायकाराहाकोइकेअन्यायमेनहिचलें ॥ ५ ॥ व्याधिपीडितेनिजांगनिर्जरनिरोगाअशात्रवप्रहरनिरेहःस्वामुपस्थितनिभिन्नद्यतादिवाभोलोकस्यथाप्यहितमाचरतिनिचित्रम् ॥ ६ ॥ वयावस्थाव्याधिनिजैसेनाकिकेवेहैंवस्तुतप्रकारकारागशत्रुमेहोयकेदेहमेपिडादेनेहैंफुरयेलासेपनिचहनेहैंजैसा दिनदिनस्रायुघरनेहैंनोभिसन्तारस्यलोकस्त्रापनाहितंकामकर्तुनहिवडेस्रास्वेर्यक्षुब्धोमोभिजगदि

नोमिश्रितथिलयोनोपिकष्यदसामापत्तेपिविपन्नदिधीतिप्राप्तोपुनश्चनसन्धिः॥मत्तेभेन्द्रविभन्नकुम्भकलशैमे
कवदुस्मृहकिंजिननमन्तिमानमानसहनासहतामहतामग्रेसरकेसरिः॥ ६ ॥क्षुत्तनुकाक्षोनोमिरहुहोयनोमिदुवल्ल
हायनोमिनीवमकुरहो॥नोमित्तजनहिंहेनोमिमाणसगेनोमिमानहानिकामत्तकरिकुंभविदारणेयानेकोमनसुवाव
नेहैं॥नोमिःघासनोनहियातेहैं॥सीहवेडनामतें॥ ७ ॥दीर्घमध्वानंपतिर्विनस्यतिथतिःसंगासुतोलालनात्
नविद्यानध्ययनात्कुलंकुतनयाद्विलंयलोपासनात्॥ह्रीर्म्मेधादनव्यसनादपिकृषिःस्नेहःपुराम्रप्रयाणंमैत्री
चाप्रनयात्समृद्धिरनयात्त्यागात्रमाद्रुतम्॥ ७ ॥दुर्मंत्रिभयेसराजानासहातेहैं॥मृगकेदोसेंगजितकास
होतेहैं॥स्वछन्दसेनष्टिकाकानासहोतेहैं॥पठेविनाब्राह्मनकानासहोतेहैं॥कुपुत्रसेकुलकानासहोतेहैं॥दुर्जनक
सेग्रामेंशीलकानासहोतेहैं॥मनपानसेंयतोलज्जाकानासहोतेहैं॥विनत्रिचोकासेयेनिकानासहोतेहैं॥विदे
सगयेसेंप्रितिकानासहोतेहैं॥वीर्य्यारंभेमित्रकानासहोतेहैं॥न्यायसेंएश्वर्यकानासहोतेहैं॥अहंका
सेंत्यागसेंधर्मकोनासहोतेहैं॥ ८ ॥क्षान्तिश्चेत्कवचेनकिंकिमरिभिक्रोधोस्तिचेद्देहिनांज्ञानिं चेदनलेन

यमनियमादिजोहुन् विकारनपाउभयाका चिभलेमात्रसिद्धगरिन्याहुनोनेहथोरैनाथेकनपाइहुनेछन्॥ ॥अपिच॥ईय
मनियमादिकाविघ्नरूपभयाकास्त्रीहेरुछन् तस्कारनले ईयमनियमादि जोहुन् हाम्रोग्रथिनेमाछन् विश्वामित्रपराश
रआदिराजाका औंचिहेरुभयाजसमात्रसुखाकापात्रमोत्रखारहन्याजोकाहिमुनिहेरुछन् तिपनिअनिरोस्त्रीहेरु
कोमुखरुपिकमलदेखनैलेगरि मोहकनपाउभैगया जोनघिउ दुधदहि मासुलेसहितभयाकोवराभोजनजोगहुनुपर्य

यमनियमासनप्राणायामप्रत्याहारध्यानधारणासमाधयस्तुनिविकारेकचित्तसाध्यन्तादिसत्करसमुन्मूलनायव
अपिच॥स्त्रियस्वामीयाकल्पा॥तेनेत्तस्मैडाचरास्ववर्त्तने॥यत्न॥सनुविलोकनभाषनविलासपरिहासकेलिप
रिरंभा॥स्मरनमपिकामिनीनामलसिहमनसोविकाराय॥वेशेषनत्यैतेमदमानसर्यदभादिभिरस्मत्स्वामी
स्त्रैरभियुज्यमानानरपतिमन्त्रिणामधर्मनेवाश्रियन्ति॥ ॥

हेरुतबका ईन्द्रियकोविग्रहदेईथाटिर लेपनिहुदैन दमैमात्रवशहुन॥ ॥स्त्रीहेरुलाई हेर्नुबोल्नुविलास ठट्टाकथा
क्रीडाअंकमालसा सज्जनुपनिएन्तिकुरा योसालमा मनकोविकारगर्नामा वशासमर्थहुन विशेषगरेर ईयमनियमादिवि
धिकरुपिराजाकामन्त्रिहेरुजोहुन हामारुपिराजामहामोहका अप्रतिक्रियाभयाकामदमात्सर्यदभादिमन्त्रिहरुले
आज्ञागरियाकाराजामहामोहकोम

रति बोलछे हे आर्यपुत्र हे कामदेव निमिहेस्को र शमदमादि विवेकहेस्को उत्पन्न भया को जग्गा एकै रोभनि एस्तो कुरो सुनि
छ भनि रतितेर कामबोलछ आर्य लाग्यो हे रतिहेप्रिय नैले एकैउत्पन्न भया को जग्गा हो भनिछ काय स्तो कुरो भन्छस् जन्म
दिन्या बाबा पनि तास्रे कैहुन् कसो गरि निमिहेस्को बाबाय कैहुन भनि लो हुन्छ हेस्त भुन् हे रति स्मर को सभ बढुनाले
माया विषे मननाउभया को लो क माथि सिहुभया को पुत्रजीछ चहिलेउत्पन्नहुनो भया नसे मनले नै लो के जगत्सार क

रति ॥ सुदंसर नुल्याने समदमविक्र ख्यहुन्छी गोचरस्त्रा सुचनिस्त्रा णाउनि ॥ काम ॥ आ प्रियकिसुध्यने ॥ एकमुन
नित्थानभिनि ॥ ननुजनकस्यास्त्रा कस्मभिन्नत्व ॥ तथाहि ॥ समरूत प्रथमंहिहेसैरसमुगान्मायाया मनरतिविक्र
नस्तनूजः ॥ त्रैलोक्यसकलमिदविरूभूयस्त्रनाथोजनिनमिदकुलहयन ॥ तस्यचयहतिनिहतोहिधर्ममत्यो ॥
नयो उत्पन्नस्तत्र महामोह प्रधानमेककुल ॥ निहत्यचहिनीय विवेकप्रधानमेकनि ॥

बढियाकहिंगभोर शाहपछि महामोहप्रधानभया को कुलर विवेकप्रधानभया को कुलर नै दुइकुल कनउत्पन्नगराउंगे
भयो नसे मनकाउहतिनिहतिनाउभया काहुरभार्यिया यहतिनाउभया की भार्याविषे मननले महामोहप्रधा

नभया को र उटा पुत्रजन्मायो निहतिभार्यीविषे विवेकप्रधानभया को दुइ पुत्रजन्मायो

एसैप्रकारले महामोहपुत्रकोरविवेकपुत्रकोउत्पत्तिगर्दाभयोभनिरनिछुउकामदेवकोकथासुनायोर रतिदेवीलाई सुनायो हेआर्य पुत्रहेकामदेव एकैकापुत्रहोभन्याकानिमित्तिसहोदरभाइभया कानिमित्तिमहेरू परस्पर एसोबडोविरोधभयोभनि कामदेवउरतिलेर ॥ कामदेवलुब्धहेप्रियेहेरति एकत्रसकानिमित्त महोदरभाइहेरूकाविरोधछ भन्याकोकरी संसारमाप्रसिद्धैछ हेरति हा

प्रति॥ अज्जउत्तजदिएहणाकिरसमित्तंतुहारागावि परोपरंएत्थावि संवेरम्॥ काम॥ प्रिय॥ एकामिसयभवमे वसहोरराणामुज्जभनेजगनिवेरमिनिप्रसिद्धः॥ पृथ्विनिमित्तमभवत्कुरुपाराडवानांतुस्नथाहि भुवनक्षय हृदिरौधः॥ वर्वमेवैनज्जगदस्मित्रोपाडीनंन धारमाभिर्मीनिहत्र भनयासर्वमेवाक्रांतं॥

आमाचैभाइहेरूकाविरोधछैन अरूत्रारू कापनिदेखिछ हेप्रिय नहेहेरदुर्योधनहेरूको पाराडवहेरूकोपृथ्विकानिमि त्तजगत्संसारकोनाशगर्नी अनिभयानकभयाकोविरोधहुदाभयो हेरति सुन संवैजगत्संसारनाछ बाबालेउपार्जनगर्याकोहो बाबाकाअनिष्टियाराभयाकाहामिहेरूले त्यैजगत्संसार जोछ सबैआश्रमआकोछ बाबाकोआज्ञाकारिवज्रदण्ड हामीछौ संवैजगत्मा प्रसिद्धनिरहनेछः॥

यमनियमादिहेरुकोनकसेकसेजगतमामावप्रसिद्धछ कसेउमिछनभयाकाचमनियमादिहेरु वडापापिछन् ननैपापि हेरुप
नि एसकालमा वालसहित भयाकामविहरुकाजेठेरोलु नाकनग्रहन भेरुलाछन् भनेकामलेरामि संग वोल्नेर शानिवोलु
छे अर्धमहाभनिर रानिवोलनलागि हेकामदेव यामखडभयाको वडोविरोधगोछ यानिमित्त यमनियमादि हेरुग
छन असकोनिमित्त भाइहेरुको विरोधाछ भन्याकुरासुन्या हेकामदेव सत्रो॥

नेत्रानुविरंतप्रचार॥नैनैनेपापा सोचनेपिनरमस्यो श्रोत्रान्नलयिनुसुघना॥रानि॥सनेपावे॥ अज्जउन्न
द्दिष्टपावविरसमन्नकेननहिआरछ॥अहवाअग्निउवाअग्नेकोविचस्यमनिदो॥काम॥अस्मत्वकिनिगु
दविज॥रानि॥अजउन्न नाकिनउघाडीअदी॥काम॥स्त्रीस्वभाछवनिभीरु॥
रीत्तननदरुसापीयसासुदोहीयने॥

गेछको

यनिविरोधिमित्रभयाको केहिकुरोमंत्रनागयाकोछकि भनिरानिलेकामदेवर कामवोलछन्॥यसकुरामा अति
गुप्तभयाकोकारणछ भनिरानिछउकामलेभन्यार रानिवोल्छे हेकामदेव विरोधको केहिकारनछभन्याकिनकहनुहुन्छ रान
यमादिगन्यौंकामैमीहेरु देवभरानिलेरकामवोलछ हेरानिउराउन्याखीको हेहुकोस्वभावछनाजेनग्रानिउराउछस्भ १०
न्यानिमित्त वडापापियमनियमादिगन्याकामविहरुको अनिभयानकभयोको विरोधकोकारनगोछकहनसकिन

भनिकामलेरतिछेउभन्यार रतिपतिभयलेयुक्तभैकन केहिबोल्छे ॥हेकामदेव कसोलोविरो कार नछसुनाउनुहुवस्त भनि रतिलेर कामबोल्छ नत्रिलेउरा आसापूर्णनहुन्मादोभाग्यलेयुक्तभयोकापुरुषहेस कोआसागर्नुमात्रछ लोकमात्रसिद्धभयाको योवार्त्ताले हरनिसुन्हासाकुलेमा कालरात्रिवरोवर भयाकी आत्मतत्तोकोस्याछान्कारणम्याकी ॥

रति ॥सभयेव्यजउन्नकेरिसनं ॥प्रिये ॥नभेनवेहनासानामाशामात्रमेतत्त ॥अस्तिकिलेयाकिवदंति ॥अत्रास्या केकुलेकालरात्रिकल्पाविद्यानामराक्षसि समुत्पन्नेत्यनइति ॥रति ॥सभये ॥हुङ्गीकहव्यक्षानीकुलेरकवसिन्ति वेवरि महिम्न श्री ॥काम ॥प्रियनभेनवनभेत्व्याकिवदंतिमागभेतत्त ॥रति ॥अधनएरकवसिसकिकेहुंछ ॥ काम ॥प्रिय अस्तिकिलतत्वमाडाप्तमासरस्वति ॥

हीरासीरूपिविद्या उत्पन्नहुन्छभनि रतिक्षउकामलेभन्योर भयलेयुक्तभैकन रतिबोल्छे ॥हा अधिकारहुकसोगरि होयाकुलमा राक्षसिरूपिविद्याउत्पन्नहोलि भन्नानिज मेराहृदयकंपछ भनिरतिलेर कामबोल्छ हेप्रिय नडरा बाहुमान योहो भनिरतिलाईबुझायेर रतिबोल्छ हेकामदेव तसराक्षसिरूपिविद्याकोकउन कार्यछ भनिसोधिनीलेर कामबोल्छ हेप्रिय तसकुरामा प्रजापतिसबभयाकोकेहि कुरोसुन्न ॥

हेरनि संगलेरहित भयाकाब्रम्मेश्वरकीमायारूपस्त्रीले पुरुषकोसंबंधन भैयाकिले नभि पत्तिले मनरूपि पुत्रकनउत्पन्नभैं गरि
रकमेलेसबैलोकसंसारकन उत्पन्नगर्दि भइन् पुरुषकोसंबंधनभयाकिलेपनि कसोरिलोककनउत्पनगर्दिइ भैर भनिमायाविचे
शकानगु रुसैकुरानादृष्टानपनिछ सुनहेरनि पुत्रकमरिकानजिकमारहनाले पुत्रकलेनछोइयाकोपनिलो

पुंस ॥ संगमसुज्ञनस्यगहिनिमायानिनेनाप्यसावस्रष्टापिमनःप्रसुयतनयलोकानसृजतिकमात्त ॥ तस्मा
देवजनिचैनेपुनर्सोविद्येनिकन्यायमानसेवसतोदरा श्चजननिसर्वचभक्ष्यकुल ॥ रनि ॥ सत्रो

सोलकपे ॥

हकोखरगजोछ जसैजनाचुपकगयोनभैजाछ नसैघटनाहोइनसक्नाबात कोनिघटनीकोसामर्थ्यभयाकीमायापनि इश्वरले
हेरिदिमात्रैमबैलोकन उत्पन्नगर्नीसामर्थभयाकिहुदिन् सबैमगत्तसार कोसिष्टिरचनछ नसैमनदेखिन् इनैविधारुपिकन्या
उत्पनहुन्याछन् जोविद्यारुपिकन्यालेमनरुचि व्यक्तभावलेसहितभयाकाभाईहरु मारिसबै कुलजोछ भस्मनगरिइन्याछ
भनिरसैकथाकन रनिदेउकहो कामलेर त्रासखडोकेपरनिलाईभेगयोर रनिवोल्छ ॥ ॥

हेदेव हेकाम ममेरक्षागर्नुहवस दुईवेराभनिर दुईवाङुलगाईकन कामदेवलाई अगालोहालि रतिलेअंगालोहालदामा म याकोमनेकासुखकन कामलेपनि कोहिनाघकोचेष्टालेअकासगर्या॥ अतिचंचलनेत्र भयाकिरतिजोरेमाचमयार कोभयले गरिकपट्टोछ्याईदुईजनालपि भारतंगकनाले मनकनहर्न्याभयाको जुनसुद्धगर्न्यामनिकावलयलेयुक्तभयाको वाङुरपिलना लेगरियाको एस्तो आलिंगनजोड वडोआनन्दगर्द मोहकनदनिगर्द भनिकामले॥

अज्जउन्न परिन्नाहीपरि न्नाहि॥ इतिभ नारिमलिंगनी॥ काम॥ स्पर्ससुखमभिनिय॥ स्तनं॥ स्फुलद्दोमोद्भेदस्तर लत्तलनारान्नकुलदशो भयोन्द्रोनुगत्तनयुगभरासंगसुभग॥ अधिरक्षागुजन्मनिवलयदोर्व्रह्मिरचितपरीर भोमोदजनयतिचसम्मोहयतिच॥ प्रकाश॥ इतपरिस्वन्प्रियन भेतन्यन्यस्मा सुजिवन्सुकृतोविघोन्नेनि॥ रति ॥ अधकिंनायरकवसिरहे अतिनहान अडिपकवासासम्मद्दा॥ ॥ ॥ ॥ ॥

रतिछेउमन्योर सवैलेदेउनेमा अतिबलियोगरि दुईवाङुले रतिलाइअंगालोहाल्योर हेप्रियहेरति नइलेननडरानडरा हामिहरजिउदाछदामा कोहरेप्रियान्मत्तत्वकोसाक्षात्कारगर्न्याभयाकि राक्षसिरुपिविद्याउपन्नहोलि भनिरति को चित्तस्वस्थगरायो कामलेर रतिवोल्छे आत्मतत्वसाक्षात्कारगर्न्याभयाकी राक्षसिरुपिविद्याकोउत्पत्ति जो छनिमि हेरुकाशत्रुभयाका विवेकहेरु कोसमनछ किभनिमाथिरतिलेर

सि

कामवोल्छ हेरनिश्चयसेसमनछ नोराक्षरुपि विद्योजोछे विवेकलेवेदानरुपिदेविदेवीनृपुकासमयाको ज्ञानतत्त्वमाछा
कारुपि भाईलसंग उपन्नगराउनाकनूयोग्यछ निश्चयमान हेरनिराक्षरु विद्याउतन्नभयाकाउपानसवेदामदंकार
रुपिमादि हेरुजोछन् आफुआनुकार्यगर्नाकनवशसामर्थहुन्नाछ भनिरनिछेउसुनायो कामलेरनिवोल्छ

कामवोधः॥सारखुविवेकेलोपनियहेव्योधवोधचंद्रेणभ्रात्रासमंजवीरेणन धिनव्या॥तेनेनेशमदमारयत्र
भिन्नवोद्योगाःजपद्यने॥रनिः॥अन्यउन्न कहेउरा एटेहिं आपनोश कारिनिस्विज्ञायउपनिनेहिंदुविरा
देहिस लाहिन्नहि॥ कुलक्षयः अहिन्ना नोपाप कारिणाकुल धन्मवायगरणा॥पद्यः॥ ॥ ॥

सा

हेपार्थपुत्र हेकामदेव आफुनाशगर्नीविद्याकाउन्नतीको अन्तीईदुष्टचित्तभयाकाबोवेकहेरुलेनाउलिदामापनिपापलाग्ना
कुरामा कसोरि वशवर्णनुगरिअछ भनिरनिले कामक्रोध कामवोल्छ हेइन्द्रियकुलको नाशगर्नाकोमनसुद्धामयाका पापकर्म
गर्नीगुरुवहेरुका आधिनतिर क्यापापकोगरणा नाछ कहिंछैन हेरहेर हेदेविहेरनि एसकुरामादृष्टि होनछ॥ ॥

ता

स्वभावैलेदुश्चित्तभयाका पुरुषहेरुकोजन्मजोड्छ आफुउत्पत्तिभयाका स्थानलेशाहित्तभयाका आफैनाशकोनिमित्तहुँछ कसरिपुरुष हेरुकोस्वभावस्तैदेखि नड्छ पुरुषजोड्छ मेघकामार्गमम्मपुगेछर आफुउत्पत्तिस्थानभयाकास्त्रीकोनाशगर्छर आफैपनिपछि वोटनासिन्निछ॥ ॥इत्यज्ञानलाविषयरतिकोर कामदेवकोसवादभयाको एस्तोकथाकोप्रसगजोड्छमुनि

सहजमलिनवक्रभावभाजामवनिभवःप्रभवात्मनाशहेतु॥ जलधरपटविप्लवप्रभोज्वलनविनासमनुपया निनासम्॥ नेपथ्य॥ आः पापदुरात्मनुकथमस्मानेवपापकारिनिरस्याछिपसि॥ नत्तरे॥ गुरोरप्यवलिप्तस्य कार्याकार्यमजानतः॥ उन्मथप्रतिपन्नस्यपरित्यागोविधियन्मः॥ रतिपोएरिसाकीगाथापुरानविद उदाहरति॥

योविवेकभन्छ वडोपापिदुश्चित्तभयाका कसोगरि हामिहेरुकन पापकर्मगर्न्या भनिगालिदिंछस् रेदुष्टकाम कुलको नाशगर्न्याभछस्वडोगर्वलेमुक्तभयाका मनअनकार्यअकार्यविचारनभयाका कुमार्गमालाग्न्या भयाको एस्ता गुरुकोपनित्यागगर्नुभनि पुरानजानाहेरुजोड्नेपुरानविषेकहछ॥

आ

बडो॰ अहंकार लेयुक्त भया काम नरपि॰ हास्या वा वोले पहिले॰ क्रोधि नाभया काजगत्पति भया का ज्ञेस्वरिताई वडु गर्व मो॰
हु मदहेरु लेपुनिउ नेत्र मधुरलाई स्त्रीनि वलियो गरिवंधन खाप्रगराया॰ एस्ता पिमन कोजरेउ वेलना कनु के को नितला॰
भैनभूनि विवेलेसुनायोर॰ हेरि कन हेप्रियभन्योर॰ कामदेव वोलन लाग्यो॰ वडासो भाय लेयुक्त भया को मतिलेसंगहास्याकु
लमायावडो श्रेष्ठ भया को विवेक जोछ॰ हामिवस्या काजगामा॰ क्रोधनप्रभृतिभैरहेछ॰ विवेकनगरिकन॰ क्रोधइक्षा लेरह्

क्रोधेन चास्माकंजनकेनाहंकारानुवर्त्तिनाजगत्पतिस्तावन्नियंत्रवद्धः॥ मोहमिथ्यात्वयवंधुसुहृदश्चनो
नित॥ कामः॥ विलोकयिष्यत्यथमस्माकंकुलजायाश्चदेवामस्मासहविवेकरत्नयाभिवर्त्तते॥ यस्यं॥ रा
गादिभिःस्वरसचारिभिरात्मकोन्निर्निर्भर्त्स्यमानइवमानधनःक्षुल्लःसागः॥ मत्तोनिमानकलुषीकृतयो
रसाकंकात्यवसादनुहिनाद्रिरतोविभाती॥ तदयुक्तमिहास्माकमवस्थानुमितिनिश्चयो॥

नाभया कारागसदमोहादिहेरुले अत्यतमेलो भया कि मतिसहित भाया को ईनेरागादिहेरुले कोनिशोषनगरि याको मानैव
नभया कोदुरलो अगभया को कसैलेगालि दिया कोजस्तो यो विवेक जोछ॰ ठेरैहिमले॰ छाकीयाको कोतिलेसहितभया
को चेदुमार्गजिवडो गोभयमानदेखिछ॰ हेरति॰ हेर॰ तत्कारनयोनित्यआत्मा विवेहामिहेरुलेवस्याको योगेपैनभयोर

वाहापछि मनिलेसहित भयाको राजा विवेकले प्रवेश गरेपछि भयो नृत्यसालामा ॥ राजा विवेकले विचार गरेर बोलन लाग्यो हेर्नुपर्ने
बडो उद्धत भयाका मारे अमनुष्य को विचार न भयाका यीका मदले बलले बडा गर्वले कहाँको वचन नमानेले सुनिस् जोयो आफुलाई
ठोदुष्ट भयाको पनि हामिहरुलाई पापकर्म गर्न मनि गालि दिंछ भनि विवेक राजाले मनिलाई हेर्दा ॥

विघ्नभक्षक ॥ ततः प्रविशति राजा मनिश्च ॥ राजा ॥ विचिन्त्यप्रिये कृतंनयात्रमवेर्मदविस्फुर्जितंवच ॥ यदस्मानेव
वपालकारिणा इत्यक्षिप्तमनि ॥ मनि ॥ अज्जउत्त किमत्थरोगा दोसलोएविआरणादि ॥ राजा ॥ प्रियेपश्य ॥ आसा
वहंकारपरैदुरात्मभिर्निबध्यतेःपाशशतैर्मदादिभिः ॥ चिरंचिदानंदमयो निरंजनोजगत्स्थभुदिनदत्रामनियतः ॥

जा
यपुत्र हेविवेकनामरा लोकमाव्याकुलोयकोहि जादछु यहदुष्टि भयाकाहेरुपराइकादोसमात्रदेखछन् भनिः ॥
मनिलेविचित्रगरिर राजाविवेकजोछन् आशागर्छन् हेमनिहेर अहंकार मुख्य भयावडोदुष्टचित्त भयाकि घटियाक
मंगन्मीलेवडोप्रसिद्ध भयाका मदमात्सर्य मोहादिहरुलेनानाप्रकारका कर्मकावासना रुपिडोरिलेगरिवधनमालालेकन् जगु
कापप्रभु भयाका आकाशरुपि निरंजननिराकार स्वरूप भयाका ज्ञानआनि आनन्दस्वरूप भयाका परमात्मा कनपनिदेरे

हेमतिनिरपराधिपरमात्माकनबंधनलगाउन्याभयाको · तनैनेरत्नासहामोहादिजोछन् पुराणकर्म न्यौंवडापुराण्या न्याठ
हन्यावधनभयाका · तनैपरमात्मानाहोरिदेखिकुकाउनानिमित्त उद्यत भयाका · हामेरुजोछोपापकर्मगर्न्याठहरि
अुंरनैसंसारमा जन्मलेभलोगन्यो उम्लाई उल्टैलाग्छ दुष्टचित्तभयाका · मोहहरुतेनिन्याकावोलनुपर्छ हेमति
भनि श्राज्ञागन्याविवेकलेर मतिविनिगर्छन् हेश्रार्यपुत्र हेविवेक नामराजा · जसकारन ः

तस्तेपुराणकारिणो लुब्धयष्टना · पापकारिनइतिजितेदुरात्मभि ॥ मति ॥ अज्ञउन · जदोसोमहज
श्राणादसुदरसहारो शिनुप्यान्त्रासोविस्तृतसंसृतिहुन् अनप्रारोपरमेश्वरेसुरती दिनाकधरुदे
हिदुविशेदेहिंवधिश्रमहामोह साश्वरेनिकिंवनो ॥ राजापिये ॥

सभावैलेश्रानन्दसुंदरस्वभावभयाका · सदासर्वदाप्रकाश्का स्वरूपभयाकादेदीपमानभयाका · सर्वेतिनैभुवनमाजसिद्ध भयाका · परमात्मेश्वरछ · भनिसुनिछन् · नमस्कारपरमात्मेश्वर ताइपनि · दुष्टचित्तभयाका · मोहमदादिहरुले बांधिकन · कसंग
रि · महामोहरुपिमसुद्रविषेडुवाइदिया भनि · विनिगरिन् · मतिलेर · राजाविवेकजोछन् · श्राज्ञागर्नलाग्या · हेप्रियेहेमति ॥ १४

पुरुषजोड स्वभावैतेभयाको धैर्यपनि छोडेर केहिको नलेगरि भयाको धैर्यलाई छाडेछ भनि न्यायाश्चर्यमानुपर्छ हेभनि स
र्वदाधैर्यतेजूक्त भयाकोपनि वडाज्ञानस्वभाव भयाकोपनि वडाऐश्वर्यको भोगगर्दा भयापनि नीतिशास्त्रज्ञान्या भयाकोप
नि मनवडैस्वस्थ भयाको पनि समयको व्यहोरागर्नसक्ने वुद्धि भयाकोपनि स्त्रीहरुले छलिया कोपनि छन्या पुरुषजोड स्वभा
वैले भयाको धैर्यलाई छोड्छ जस्कारनले यापरमात्माजोड वडिमायाको संगछुना एस कालविषे ॥आ

मनश्चित्तिरपुंसे : मानोप्यवाप्त महोदयोप्यधिगतायत्न : स्वस्थोसुदीर्घितधिरपि मानसनिसहजधैर्यस्त्रीभिः
यत्तारित मानस स्वमनिषदयमायासंगान् पुमानिहविस्मर्तं ॥ अजउक्त शाकटु श्वलश्रोत्रेहाय सहस्रार
स्मिणोत्तिरकाराज माश्रायतधाप्यपुरुर्तमहामहासमा ग्रसविहिहवी : ॥

कैलाशपत्तिवीसंछ भनिएस्को कथाविवेक ग्राज्ञागर्यार मानिविगेछ हेश्रायपुत्र रेविवेकनामरा जस्तेग्रंधकारा काले
खाले सुर्यको तिरस्कार हुंदै नवज्ञस्तेस्व भाग्यमानहुदोवडो पुकाश रूपिसमुद्रभयाको परमात्माको पनि माया लेगरि तिर
स्कार हुन्याछेन भनिमनिलेविज्ञेगरिभर ॥ ॥

राजाविवेकजोद्धर्नु हेप्रियये मोसैन्यसत्त रुपनेविचारनाकन नसकिन्याभयाकिमायानोहे वेश्यासंगीतकुशलभयाकानृत्यगीत
भौकुचाकिकन देखाउनाकन: शीतभयाकीहदि० वेस्यालेपरपुरुषको चित्तभुलाउदा रुन्निगरि परमात्मालाई भुलाउ
छे हेमति नेरा मनलायोकुरासाचोलागन भन्याभुलभ्रमेन भनिआरपारछैन साचोकहिलेकुठोकोसाचो रुलाश्चेनथकि
मंगनीभयाकि रुक्मिमायाले आफेएकासभयाकोपरात्माजोछ अतनेनरुलोहोभनिकहिनसकिन्याभयाकाकहि विः
कारकन आत्मगरियाकोपनिपरमात्मानोछ संभावनेगर्नु

॥राजा॥प्रीया॥ अविचारसिद्धयंवारविलासिनिवमायाऽसैनोपिभावानुपदर्शयंतिपरमपुरुषवंचयंति॥
पद्मपद्म॥स्फुरितकमनिवद्वारानदेवःप्रगाऽमनार्यमायिकृतिमनयाजित कामप्यसंगतविक्रिय॥नव
लुनदुपलैर्यादस्यपनिरविमनाकप्रभवतिनथाप्यसावाऽविधातुमधिरतान्॥ मनिः॥

कोयोगपनभयाकाविकारलेयुक्तभयाकोहुनाकारणले मायाकोसंबंधभयाईआत्मनिहुनेपरमात्माकाथोपनिआफु
स्वरुपहीनभयनन कस्तागरिभन्या नसेजपापुण्यकोसविधानहुनालेआत्मभयाकोपनिस्फटिकजोछ स्वभावैले रामा
भयाकोआफ्नाखन्नागुनकन छाइदेन॥ १५

तहाँ यस्ता परमात्मा लाई पनि आफ्नो स्वरूपदेखि भिन्न योमायाजो छ । यही प्रभुहुँ भनि विवेकले आफ्नो
मार । मतिविपरीतछन् । हेविवेकनाथरा कउनै कारनछ जस्कारणले अनिहुनु भयाकी योमायाजो छ यस्ता यही चरि
त्र भयाका परमात्मा लाई भुलाउछ भनि भनिमनिलेखिनुगरिनुर विवेकगौछन आफ्नागछन हेमनि निश्चयगान नि
फलनिकेहिछैन कारनेपनिकेहिछैन होनेयोमायाजो छ यस्ता परमात्मा लाई भुलाउनाकन अविद्या भैरहिछ निश्चयगा

किञ्चा । कारणजेनसा तथा उथारचरिदुहिअहा पञ्चारेदि ॥ राजानंस्वलुजयोजने तथाकारणा वावि
लोकमायाप्रवर्त्तते ॥ स्वभावः सन्नयस्त्रापिशाचिनो ॥ परप ॥ संमोहयतिरमयविषादयतिनिभर्त्सय
तिमदयतिविदवयति ॥ एताः अविरसमद्हृदयनरानाकिंनामवामनयना नसमा चरंति ॥

नस्त्री पिशाचि हेरुकुदास्ता लाई भुलाउन्या । स्वभावैको ॥ हेमनि ॥ हेरहेर । बाकटाक्षपातनेगरि । हेर्दा भयाका सुंदरि स्त्री हेरु
नीछन । दयालेसहित भैकन मनुष्यहेरुकोः हृदयमा गाडीकुनप्रवेसगर्छन नर कउन उपदुवगर्दैनन । वही विवेकशुन्य
भयाका कर्नगर्छ मुर्छितुल्याउछन । वडोविचार चित्तभयाकोपनि गर्छन । निदोकोपानपनि तुल्याउछन । यस्तामायाका

हेमति परमात्मालाई भुलाउनामा दोस्रोपनि कारनछ भनि आत्मागयाविवेकलेर मनिविनिगर्छिन् र आर्यउन हेविवेक नामराजापरमात्मालाई भुलाउनाको कउकारछ आत्मागनुहुदासभनिविनिगरिन् मनिलेर राजाविवेकजोछन् आत्माग र्छ हेमतिसुन वज्रदुष्ट आचारभयाकिमायालेमनमाचीत्तागर्याकोवानजोछन् कसोवानभन्यौमनले

६८ म मंत्र्या

अस्तिचापरणिकारन ॥मति॥ अन्त्रउन्न किन ॥राजा॥ स्वमैया दुराचार याचिंतित ॥ अहंगाव हुन्नयौवनावर्यौयसि॥ अयेचपुरानपुरुष स्वभावादेवविश्वरसविमुख॥ननः स्वननमेव पा रमेश्वरेपदेनिवेशयामि॥ नमेवचमातुरभिप्रायमासाधतिनानप्रमासननचा

रहितभयाकीअनिर्दिष्टावस्थाकनआत्मभयाकि मेगर्ने हपरमात्माभन्यास्वभावैलेगरिनानाप्रकारकामाला चेद् नस्त्रीआदीगर्याका विषयमानलागर्याभयाकाभेरेनस्कारन आफैमनरुपिपुत्रैलाई आत्मज्ञानकोव्यवहार भया कारथानमोराम्रछुर आफ्निमहनारिकामनकोवाटदुनिकनकार्यगर्ने भन्यावुद्धिलेराखि॥ अनननजिकभरहनाले

६म

१६

मायारूपैकआश्रमभयासुनलेयथाजोगपआकीमहतारिकामनकोवानहुज्योर · नौछेकाभयाकाशरिपुरवनायोरएकपर
मात्मालाईपनिजिनुभिन्नभिन्नभयाकोजस्तेगरिकनःननै नौहारभयारभयाकापुरमारायदोभयो।।हापछीआफु
लेचेलागरियाकाकहिल्लेभाकुनसुखितादुःखित्वआदिगराकाधर्मकुनानजिकमारहाकोरकपुण्यनोछ · आफ्नाआर
कगुनकनजस्तैरूनिकविवेदयाउछ · नस्तैपरमात्माविवेदयाउदोभयो · भनियोकथा

नाडूपमेवापत्रेनमनसानवद्वारानिरगमीय।। एकोपिवहुधानेसुविधिद्येवनिवेशिनः।। स्वचेहित
मधीनस्मिन्नविदधातिमनाविव।। मनिः।। विचिन्त्य।। अनउन्नजाति सीमादापुनश्चोविशादि सोजे
वजादो।। राजा।। ननोसो अहंकारे णाचित्तमज्येरपुर्वेणनआपरिवेक्ष।। नन।। आसाविश्वर।।

आशागभाविवेकलेरमनिविनिगर्छन्मनभाविचारगरिर हेआयेपुत्र हेदेवीवेराजा जस्तेमहातारिकनछन्पुत्र
यनिकोहिनस्तैहुन्दारहाछन्भनिविन्तिगरिन् राजाविकनोछआशागर्छन् इनेपरमात्माजोछन्चिनको
जेगपुत्रभयाकाआफैनोनिअहंकारलेसहितभयाकाभयाराखपछि अहंकारलेमुक्तभयाकाइनेपर

अज्ञानसुखभयाकिंगिद्धाकनप्राप्तगरि·आफुस्वरूपनिविर्सिन्याभयाकाछन्·मनकाचेष्टालेकल्पितभ
याका·सुखदुःखादिकोअनुभवगर्दाछन्·वहँजान्याभयाकापनिमेलैगजन्यभयाकोछ·यसामहत्तारिखी
स्वकुलपुत्रमित्रआदु·धनैवस्तु·विद्याराजू भारहुन्याकोहि ममतालेगरि·एस्तानाशकारकास्वप्नतुल्यभया
कापदार्थकनसाचोभैआदुहिलेगरिदेखछन्

जातोहंजनकोममैषजननीक्षैवैकलवैकुलेपुत्रोमित्रमरात्रयोवस्तुवलेविद्यासुहृद्बांधवाः॥चिन्न
स्यदितकल्पनामनुपतन्तूविद्यानविद्यामयीनिद्रामेतुविधुर्गिनोवहुविधान्स्वप्नानिमानूपश्यनि॥
मनिः अब्जउन्न स्त्रीरीह अरसीहाविद्याविश्वप्रबोहपरमेश्वरेकथंपत्नीभविस्यदि॥एगा॥सलजा
मधोमुखस्मिरा॥मनि५

भनिराजाविवेकलेअज्ञानगर्यार·मनिविनिगर्छिन·हेआर्यपुत्रहोविवेकनामराजा·वडेनिद्रविसे·विस्तारभ राम
यकोछज्ञानजस्का·एस्तापरमेश्वरविवेकस्वागरि·प्रबोधज्ञानकोउत्पतिहोला·भनिविनिगरिन्·मनिलेर
राजाविवेकनीछ·लज्जीलेसहितमैकनउंधोशिरगरिकन·वस्तानस्तविवेकराजाकनेदेखिरमनिविनिगर्छि १७

हे आर्यपुत्र हे विवेक नामका वडेल ज्ञाका भारले नम्र भयाको शिर भयाछ्याका निमित्त चुपलागि रहनु भैरहेछ भनि विनिगरिन् मनिलेर राजा विवेक जोड्छन् आगागर्छन् हे प्रिये हे मति स्त्री हेर को हृदय जोड्छन् छोरी ख्याले सहित भयाका हुंछ नमस्कार नले अपराधले सहित भयाजस्तो आफु कनको गर्छु भनि राजा विवेकले आशागार मनिविनिगर्छन्

अज्ज उज्ज किमिनि गुरु अरलज्जा भर णामि दसे अरेनु ही भुदोसि ॥ राजा ॥ प्रिये ॥ आर्यपुत्रेण योसि नाम वनि हृदय ॥ नेन सापराधमि वात्मा नशके ॥ मनि ॥ अज्ज उज्ज अस्सा ना इनि आजा नोसरस पउज्ज स्स धम्मा थ्या वारत्थि दस्स वा भनुशो हि अस्सछि अविहंन दि ॥ राजा ॥ प्रिये ॥ ॥ ॥

हे विवेक नाम राजा अरुकोहि नम्रा स्त्री हरु जोड्छन् आज्ञा रसले प्रविष्ट भयाका धर्म अर्थ मा कोविषय भयाका पापाल विषे लाग्याका आज्ञा स्वामिका शोभन को वानकु विघ्न गरिदिछन् हाम्रो नरस्तो स्वभावे कैन भनि निगरिन् मनिलेर राजा विवेक आशागर्छन् हे प्रिय यदि एसले कुरा गर्दैस् भन्या सुन् ॥ ॥ ॥ ॥

बड़ैकालसम हुए स्यामहुना लेउत्पन भयाकाई थाले या कुलचिन्तभयाकि ईश्वरलाई कहन्या वेदान्तशास्त्रविदेविसंग
ग्यानिइस्तलाई उत्पेचगर्नानिमित्त भेद हुदोहोन्त ॥ हेमनिमिपनि सबैविषयलाई छोदिकनु चुपलाकुन एक
घरिवसिरहदिहोन्त वाहापछि जागनअवस्था सुषुप्तिअवस्था स्वप्नअवस्था इनिनेअवस्था नहुनाले आत्मतत्त्वो साक्षात्का रग

भानिन्या ह्वरविषयोगजनितासुखाकुलायाभवेद्भो त्वादेर नुकूलनाहुपनि यदेभो व्यामर्यसगम ॥
तुल्यावेहियथानगस्यभवतिनिरेन्युहूर्तनतो जाग्रत्तत्त्वप्रसुषुप्तिस्त्रिधामविरहात्स्वप्न
प्रवोधोदय ॥ मनि ॥ अजउन्न जईएक्व कुलपहुने दिठमणिरिगावहुस्सविव स्वमोकवा भोदिन
दोनायणिच्चराक्षवहोन्नेव अजउनेभोदुतिसुहुमेपि अ ॥ राजा ॥ प्रिय ॥ यथवैप्रसन्नमि सिद्धान्त

र्न्याभयोहुदाहुन भनिराजाले आज्ञागर्नार मनिविनिगर्हिन हेविवेकनामरा जवरस्तेप्रकारले कुलकोप्रभुभयाका
त्रनिवलियोगरिवाधिथाकापुरस्कोमनिवधन देखिमुक्तिहुछ भन्यानवत्तो अनादिमायाले गरिसर्वदाअहंकार
कोअभिमानि भयाकाराजा विवेकउन मलाईपठिये छ भनिविनिगरि मनिलेर राजा आज्ञागर्नहुन्छ प्रिय जवस

जगत्संसारका शुभयाका कहिलेपनि नाशनहुन्याभयाका एस्तापनि परमात्मा नानाप्रकार का मनुष्य का भया अरुजोर को ही नारकीयशरिरभयाका तनविषे एकैपरमात्माकनेउरैवनाईवाधिकनप्रवेशगराइकन जसलेएस्ता परमात्मात्यापनि जन्मनु मरनु यस्तापदविकन प्राप्तगर्न्या तनैब्रह्मको भेदगर्न्याभयाका मोहआदिगर्न्याका हुन्छ ब्रह्मादैतसा

तथाहि ॥ वधेकोवङ्गधाविभज्यजगतामादिःप्रभुःशास्त्रतःक्षित्वयिःपुरुषःपुरेषुपरमंमृत्योःपदंपाप्तवा ॥ ब्रह्मभिदादिधीयविधिवत्तानानिकंविद्यशास्त्रयश्चिन्तमिदमयापुनर्मोहध्वंसकनीयते ॥ तद्वत्तु प्रबुद्धविधानायप्रबोधोन्नत्तयेशमदमादिनियोजयामइतिनिरूपणे ॥ ॥इतिश्रीब्रह्मानन्दविरचिते प्रबोधचन्द्रोदयेप्रथमोंकसमाप्त ॥ १ ॥

साक्षात्कारलेगरिदेहान्त भयाकोयश्चित्तगराइकनमेलेयोपरान्याजोछ ब्रह्मलेसंगरैकनाकनपाइगरिछभनि आर्पोगर्न्याराजालेर एस्तावार्त्तारहोस् मोहलोभहेरुकोनाशगर्नानिमित्त अद्वितियब्रह्मसाक्षात्कारकासिद्धिगर्नानि मित्त शमदमआदिगर्नाका आक्रामविहेरुकन आत्तागरीलाभसार तृष्णशान्तादेखिविवेक मतिजोछन् निरूपदा भया ॥ ॥इतिश्रीप्रबोधचंद्रोदयमाषाश्रीधरपंथकृताया प्रथमोंक ॥ १ ॥

प्रथम स्वकर्मा-सैंजगत्सारजोड-अज्ञानलेगरिपुकरभयाकोहो-अद्वितीयब्रह्मकोसाक्षात्कारभयापछि-जगत्
जोहसोपनिब्रह्मरूपैदेखिछ-एसोनिश्चयगगरि-विवेकलेगराकोउद्योगकनेसुनोराजामहामोहलेर-एसदोस्रो
अरुमविवेकलेगराकोनानाप्रकारकाधर्मकाअनुष्ठानकोनाटागनीनिमित्त-राजामहामोहजोछन्-आफादेश
आदिगराकोमन्त्रीहेरुलाईपठायरायेछन्-सोविवेकजोछ-हाम्राकुलकोनाशगनीलाई लागिरहेछ-नरकोनह

॥२॥

तत्र प्रविशति॥आदिष्टोस्मिमहाराजमहामोहेन॥यथावत्सदंभेप्रतिज्ञातंसामान्यविवेके
नप्रदीघोदयायजेयतास्वतेयुतेयुतिर्थेयुसमदमादयः॥सचायमस्माकमुपरिस्थितकुलक्षयो
भवद्भिरुद्दिश्यप्रतिकर्तव्यः॥तत्रशक्तिर्यावत्सयुक्तिक्षेत्रवाराणसिनामनगरि॥तद्वास्तव्ग
स्यचतुर्नामधाश्रमाणांनिःश्रेयसविघ्नार्थंप्रथतांमोमिति

हेरंमन्त्रीतत्मनध्यानलगाईकनतिमिहेरुलेविवेकाशमदमआदिगराकामन्त्रिहेरुकामनकोपछिलेविघ्नगरिदिन्
हेदंभसारथिमानुषीदिराकासिनाउभयाकोनगरिछन्नूनोकासिमातिमिहेरुजाउरब्रह्मचारिगृहस्थो
वानप्रस्थभिक्षुइनैचारिआश्रमकोयनिजसोगरिहुँछ मोक्षकोविघ्नगनीनिमितवडोयात्मगनुतिमि

भाफ्नावशमापन्नीभयाका आनिहेरुलेयुक्तभयाकि काशीलाई घात्तज राथा राजा महामोहले जस्तोआज्ञागर्याको
थियो अर्थात्फलपनिगर्याभनिरहेलावानगरेर देभजोक मदभलेयुक्तभया दोभिकपुरुषहेरुले स्त्रीकामग
रिछ भनिदेखाउछ सुन्दर मद्यकागधलेयुक्तभयाका स्त्रीहरुकामुखकोवासनाले अतिसन्तुष्टभयाका अत्यन्तकामदेव
का उन्मादविशेषबढ्योभनिभयाका एस्तारभूर्नहेरुले वेश्याकोघरमाकसैकन वेश्याहेरुसंग बढाउल्लासमेतलगर्न्या
लेगरि बादनिलेयुक्तभयाका रात्रिमा एकनिद्रासुनिकन रात्रिविलाउछन् उनेधूर्तहेरुले दिनमान रहिवस्यसबैकुराका

नास्तिरा नीवशीकृतभूपिश्यामयावारासासिसंपादिन श्वस्तामिनोमयाश्वथानिर्दिश्यादेशा। तथाहि। मदीछेने
स्तिनिमेवकियत्न वेश्यावशमुसिधुगाधिलतनावकासमोदिनेनीलानिभरम्यथोत्सवरमेरुत्रीड्चढ्ढा पुरुष
मा। सर्वइन्द्रीसिनाइनिचिरात्मानीग्निरोआइनिवुद्धशाइनिनापसाइनिदीवाधुत्तैर्जगाहुच्यन्त॥विलोकलोप्यय
पाथो भागीरथिमुक्तियेसाजयन्तमिनयवाभिवर्णने यथेय॥जलन्निधाभिमानेनगरुन्निवजगभ्रयस्मभरत्सयन्निवा

स्याकी वडायज्ञश्राद्धादिकर्मकोराजा न्याकी वहुनै कालदेखिन् अग्निकोहोमकर्मगर्नीकी उहजस्तोहोभनि निहुन्छकी तपसिपनिव
हेछा भनिरहेउकारले पेनमा कहिहेरुन् जपनिपुरुषलेगरि वडाजा न्याहरुकनस्त्रीपुरुषलपनिजगत् जोड सबैधातुछ भनि
स्त्रीकाकथाका कहिहार देभजोक कहिवान्ना लागेपछि यार कायगेल्छ देभजोक कीहिपो वुझिजोक गंगाकानिरदेखिन् स्त्र
स्त्रीलमा लाग्नासुरुवमा आइनलागिरहेछ कस्तोगरि भाउछभन्न्या वडावलवेजबलिनभयाजस्तोनिनै लोकलाईया
मगर्नीकनतयारभयजस्तो नानाप्रकार कावचनलेगरि अर्थनगालिदिनाकनतयारभजस्तो वडोमुहिलेगरि निनेलोकलाईछ

मनोहु शकागर्छ कसोशकभन्या चोपोरासिजोछ निश्चयेलेगरिकेनीश्चयेलेगरिदहिनदेखा को राछनाउभयाकिनगरदेखिन्
आउन्याहोलाभनि स्लोकाकागुछ तस कारणतह रसेपो वासिदेखिन हामुजभृयाछहकालको वधियासमाचारकोखबरपाउ
भनि स्लोकथा दभलेकुहदोभयो वाहापछि स्वहकाबलेनृत्यसालामाप्रवेसगर्यार कहिलालून लाग्यो वहो आश्चर्य जगत्स
मारजोछ मुर्खकुरै भयाको भयछ काहो भन्या जाभ्या मयाकाप्रभाकर आदिगर्याको शास्त्रहेरूको मतजोछ सुदारहेनछन
भाकसेलेकह्याकोपनि नत्रजान्याकोरहेनछ भन्या न्याय भाष्यकोव्याख्यानसुनेनभनिक्यावोलु ओखलेकह्याकोमहा भाष्यपनिसु

तथार्कयामि चुनमयदक्षीनराकुप्रदेसा दागतोभविष्यति तदेतदस्मादार्यसाहकारस्महिनानुमनुमरिष्या भीति तन
प्रविसन्तहकारो यथानिर्दिष्टि॥ अहासुखवइलजगत् तथाहिने वाक्षाविगुरोमतविदितनो नानिनदसिननत्रज्ञान
महोनशालिकगिरावात्रस्मने कुकथा सूक्तनामिमहादधेरधिगतंमहाव्रतिनेसिनासुस्थावरस्तुविचालशानिप
थुमि स्वस्थे कथंस्थियने विलोके ऐनेनावदथविधारसाविधुरा साध्यायाधथनमत्रनिरनावेदविज्ञावकास्व॥

वहादुश्लेपनिजान्त्रनसकिन्याभयाकाव्रह्मकोविचारभयाको व्रतकनकहन्याशैवधास्त्रपनिसुदिरहेनछ स्लोकार
लेजगत्सं सारंरजोछ दुवेछ स्लोकछदामापनिहामिपंडितहरूलाई विचारकागनुपर्छ भन्याबुद्धिलेगरिनेमनुसर
पसुहरूले कसोगरि स्वस्थचित्तभैकन रहिछ भनिस्लोकथा कह्योर वाहापछि वेदमात्रपछीकन हेर्यो र बोल्छ कि

लोरीभनिनिश्चयभयाकानहुनालेगरि वेदमावस्र्याभन्याकाहुनालेवेरलाईहुवान्याहुन्भनिस्लोकुरोवोल्योरनेरिअ
कजिगामागयोरवोल्छ भिन्नेहेरुकस्ताकुभन्यामुक्तिहवसु भन्नानिमित्त सन्यासलिन्याहोनन् भिक्षामाउनाकासजिलानिमा
नसन्यासन्यासलिन्याहुन् वाहिरुदेखाउनानिमित्त मरमेमान बुद्धिनभयाका मुदमावमुडनगर्योभयाका परिनछ
नन् नपनिन्यौंकुहामिवपरिनछौंउ भनिअघुसहोनिगर्न्योभया ऐस्लाघनियापुरुषजोछन् वेदानआवलार
पासगछन् भन्योरास्यगरिकनवोल्छ्यत्नक्षीदिप्रमानलेसिद्धभयाका एस्लोककास्त्रीपुत्रादिसुखरहन्याभया

पुनरन्यगात्वास्नेचभिक्षार्थं मावग्रिहिनपनिहुनामुंडीनमुंडा पंडितमन्यावेदानसास्त्र्याकुलयनि विहसे
न्तेक्षादिप्रमासिद्धविरुद्धा थाभिधिनवेदान्नायदिशास्त्रागिवैदै किनपराधनेयदेनेवाईमिअरामनि
सुरुनरदुरितोदयायपुनरन्यतोगत्वास्नेचसेवनाभुपनादयोदुरभन्नाक्षणादमना पद्मावनेपिपाखंडाश्र
मिसभाश्रनादपिनशरानकुरुयानि नदनेदर्शनपथादुरपहरणीया पुनरन्यतोगत्वा

नशास्त्रहरुजोछ यदिशास्त्रहुन् भन्याईमेलोकमा नानाप्रकारकासुखदुःखछन् स्वर्गादिलोकछैननभन्यावेदहेरुकाकनउन्य
पराधछन् वेदलारनमान् जोवेदहेरुतेमगवोल्नपनिवडापाप्रकोहुंगलार समर्थहुंछ भनिभन्योर नेरिअकीनगा
गयोरवोल्छ जोवादिमास्त्रकोअभ्यासगर्न्योभयाका इनिनिरुजोछन् साक्षात्पशुहुन् ननैपनिवडापारवहिभयाका जो
पारवहिहेरुमगवोल्नालेपनि मनुष्यहेरुजोछन् नरकमाजाछन् नस्कारगरापारवहिरुजोछन् दर्सनगर्नाकै

योगमछैननृभनानिमित्त · ग्राकुदेखिपुधोसारिरागुभनिभन्मोर · फेरिच्यर्कोजमागयोर · वोल्छ · गोगाकातरिलेग्रतिचिसा
भयाकापथ्थरमा · थोछ्यायाका · ग्रनिरात्रा · भयाकाग्रसनरेरू मावस्ताकाकुराकापुग्वलेग्रतिशोभायमानहुदाभयाका
धोयाकावस्त्रगाछ्यावा · सकापागलेजातिउज्यालाभयाका · वेठियागरिवगायाका · मनिकामालाएकरमालिलेगरिमन्त्र

एकोत्तरशतम्

इतेच · गगानिरतरंगति · तवशिलाविच्यस्त्रभाषहू सीसविष्टाः कुशमुष्टिमंडितमहादंडः करंडीजोलाःपर्यो
यग्रधिनाससुवलयसनेकवीजगृहव्यग्रासमुलयाहलेनिधिनाविनाचहोदाभिकाः ॥ ॥ ॥

मनिकोगुरुग्रणगनु · निदुरकुरामा · ग्रतिचंचलहून् · ग्रछलाकाग्रपभाजनकास्त्रादाभिकहेरुल्ले · ससारमा · वडाधनि
हेरुकोभनजोछ · हरिलिछन् · एसकुरामावडे ग्राश्चर्यलागछ · भनिवोल्योर · फेरिदोस्रोजमागयोर · रत्निनिहेरुजोन् · सन्मानि

भन्याछनलेगरि जिउनाकोसन्तिलो गन्याभयाकाछनले एसलोकदेखिनू पर्‌यरलोकदेखिनू ब्रह्मगयाकाछनभनि
एसोकुरोबोल्यो फेरिदोस्राजगमायोर हेरिकन केहिबोल्नलाग्यो बडोआश्चर्यदेखियो छोकाकानजीकका भुमिमा
गाग्याकोभनि अर्थलो भयावासकालिगाकाअग्रभागमा तृतीयरछिन् नानाप्रकार पञ्चमोलअर्चा भयाकाछन्नारउन्वस्तजन्

पुनर्नेत्रगतायतेचचिदडियवदेमाजिविनोहैत्ता भा हैनमार्गपरिश्रष्टा मनरम्यतोगत्वाविलोक अथ्ये
कसेदछारेणात्रनिलातानिधा मुवंशाकोउनाउविनछेत्तसिनसुक्ष्मावरसहस्रसिनस्तनोविन्यस्तकुक्षाजिन
दृष्यदुत्तलचआलोनू खलमूशलमनवरतहोत्ताजागचिसुपश्यामलिकृतगगनमडलमरस्वरिनो
नानिदूरतीरेविभात्मा उमपदेनूनमद कश्योपिपरमेधिनोगृहे भविष्यन्ति भवतुयुक्तमस्माकमत्रनि
पवित्रमेतद्धी त्रिदिवसन्निवासायेस्मानुपवेसेनाटकस्यनि विलोकेअथ्ये मृदिंडुलोछिनलालनभुजो

गालेयुक्तभयाकोचारेपट्टिमाराभ्याकाछनू मृगचर्मःपथर चमसनोठभयाको चस्वालनोठभयाको स्रोयलभयो
मुसलभयो एसैनोयकार कायत्तको प्रातःहेरुले युक्तभयाको सदासर्वदा होमगरियाका घिउकागेधत्तेजुक्तभयाका
धुंवालेश्यामवर्नभयाको श्वासमदलले युक्तभयो एसोअवस्था नजोक गंगाकानिरमाश्रनिरासोदेखिनछ
कस्कोयोआश्रमस्थानेहोभन्नार निश्चयलेगरियो आश्रमस्थानजोछ कोहिवडागृहस्थिकोघरहोलाभयोर सोमि

को

निमित्त योग्यनिधीच भयाकागण्या हवस वधियेछ भनिभन्यो ज्यानिमित्त प्रवेशगर्योभनी हिंडिकासगर्छ हेर्यो
र गोपिचन्दनका अतिबातुला विदुलेयुक्त भयाकन निधार बाङ्गा आनि पेट गला ओठो चिउदो उरु गलाजाङ्घ
जस्ता शिखाका अग्रभागमा कानमा कनिमा शोभायमान भयाकोछ कुलजस्तोस्तादभनीछ भनिभन्यो सात नुन्निधा भया
जस्तोगरिप्रकारहुंछ भनिभन्यो हवस वधियाछ योदभवरासरजाच्छु भन्योसरणामापनिगर्यो नपाञ्जिहरूकाकल्पा

चुडाग्रहैं [illegible] पानिविराजमानदर्भाकुर स्फुरन्तिसुन्नइवैभेदभ्या॥ भवतुपथामेनंउपसरत्वकल्याणभव
नामुनि [illegible] भुङ्कारेशोवनवरयनि ननप्रविशावतु ससंभ्रमं खल्वनदूरतरयवस्थीयतामुचनभा
देप्रक्षालनरुनरासमपदप्रथमं अहंकार क्रोधध्वापापतुरु स्कदेशाज्ञा स्मः यवसोचियानन्ति
थी नासनपाद्यादिभिरपिगृहिणो नाचनिस्न्ति नदोदमः हंसज्ञायासमाश्वासयन्ति। वटुः

रजोछ आशीर्वादगर्दैभयो वाहापछिदभजोछ वडाहुंकारसहैलेगरि म्योअहंकारलाई आफ्ना नजिकमाआउनदी
यनवाहापछिनत्रालादभदभकोशिष्यभयाकोबालक प्रवेसगर्योर वडेकेहिबाल्यलाग्योहेब्रह्मन नपत्रिलेनाठे
राजगनुहवस जस्कारनतहं एसस्थानमस्थानमापाउथेईशुद्धमेक प्रवेसगर्नाकोलागछ भनिविन्तिगर्योबालकले
अहंकार केउरभनिविन्तिगर्यो दभकासिंग्यलेर अहंकारगोछ वडोक्रोधलेसहित भेकन केहिबोलुलाग्या हवडापापि वडा
घनियादसमा हामिहेरुमायाछौ जुन्देसमा पहिलेकेहिलेपनिनआयाकाबडेवेदशास्त्रकनजान्योभया को मनिपाऊना

लाई गृहिणिहेरुजोछन् आसनपाघदिलेगरि पुगागर्दारहेनछन् वडादुष्टचित्तभयाकारह्याछन् भनि अहंकारलेभन्याकोसु
ख्यार वाहापछिदभजोछ सोपनि हातकाचेष्टालेगरि हेर्अहंकारवडोकोधगर्नुहवस् भनिबुझाउनु लाग्यो वाहापछिदभ
कोशिष्यभयाकोवालकजोछ केहियोल्छ दुरदेशादेखिन् आयाकावडापुरुषभयाका भनिनपात्रिहेरुकाकुलशीलादिजो
छ वठियागरिजाचसकियन भनिपूजागर्नाकायोग्यछन् भाउजन्काएसप्रकारकाआज्ञाग र्छकी

एवसाराध्यपादा आज्ञापयन्ति दुरदेशागत्स्वार्यरणकुलसिलादिकेपुरिभुरि श्रेष्ठकनामधामपरमंचोत्तमोन
विनातसुचाद्यमहाकुलानत्रिदिना कस्यान्त्रयामपी प्राज्ञाशीलविवेक धैर्यविनयाचारेरहस्वोत्तम दभ वतुष
स्पनि वटुसामुघतिगृहिन्वाभवन्पादशौचविधिर्यविनाम अहंकार स्वगतुभव कोविरोध यवक्रियगने
थाछनोपसर्पनिदभ दनोन् पिउइच्छा दुरेनावस्थीयतामूकोऽस्तित्वगाहना प्रस्वेदकारिणका उमनि

भनिदभकासुयेले विस्मितभ्यार अहंकारजोछन् वोल्छ रेवडोपापात्मा भयाकादभ स्सैकालमा हासोपनिकुलसिला
दीजोछ कस्तोरहेछ कउन्देसमावस्याभिरह्याछौ कस्तोगुनहामिहेरुकोरहेछ न्याहासवैविचारगर हाम्रावडाकु
लकोकथाजोसुन् भनिभन्यार कथाहाकहनलाग्यो हेर्दभ गौडनानभयाकोवडो श्रेष्ठदेशछ तसैगौडदेसमापनि
अतिसुन्दभयाकिभनिदसमा वडैख्यातभयाकि राघानाउभयाकि नगरिछ तसैनगरिविषे भुरिओ

एकनाउभयाको कसैवंश मनुष्यको वंशोउत्तम भयाको घरछ तसैघरमा वैष्णेश्रभयाउत्तम नाउभया हाघावा बाछन् ननका पुत्रहरु जोछन् सोपनि बडेकुलिन भनिजगत् संसारमा प्रसिद्ध छन् तेनेउघरमा पनि बुद्धिस्वभाव पंडित्य धैर्य नम्रता विद्या आचार भया स्वैनानाप्रकार का गुनले गरि बडि श्रेष्ठ भनि अहंकारले आफु कुलाशील गुनको कथासु नायार दंभ जोछ आफ्नो सिष्य बालकलाई हेर्छ वासपछिदंभका सिष्यलेना वाको गाग्निहान मालियोर हेर्नेन् अहंकार पाउधुनु हरुस् भनिविज्ञिगयोर अहंकारजो वोल्वलागेपा स्वैगर्छो ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥

अहंकार अहोपुर्वमिदं ब्राह्मण वटु खल्वेवमेतत् तथाहि अस्मत्तचरणरुस्त चुडामनिमरिचिभि निराजयति सुपला पादपिठान भुतलम् अहंकारस्वगत यथद भयाहो यंदस ॥ नवतस्मिन्नास नेऽपी विद्यामि था ॥ कर्नेभिछति वटु वसुधपाहा नापासनमचेक्रमते अहंकार आ पाप अस्मामिरपिदक्षिनरधा प्रसिद्ध विष्णुद्वि भिरिदमासनमनाक्रमणीयम् श्रेष्ठ गुरुमुर्ख नासाक्रजनितथो ज्वलकुलास्कुनिश्वा सा

भन्यो वठिछ विरोधछेन भुन्योर पाउधायोर नजिकमावस्थानिमित्त अहंकारजोछ जसैत्र्यायोत्तकट कस्त्रा दगरि दोतवुजायो एरोठवस नजिकमावस्थुछेन पछिनाकाविंदुजोछन् फेलाउनुहुन् भन्योदभलेर अहंकारजोछ कहिवोल्छ कर्नेनभया कोब्राह्म णलाई पुजागर्नुपायदमछेउरहेछ भनिठहागन्योअहंकारलेर दंभकोशिष्यबालकजोछ वोल्छ हेवस्तन्या कुरोयसेछ इनछेउभनि विज्ञिगयोर दंभकोपुजागछन् भनिकथाकरेछ वहार राजाहरुजोछन् सोपनिदंभका पाउकानजिक कादृश्यभागलाई आफ्ना शिरकारत्नकाकानिलगरि पाउनछाईकन आरतिकनगछन् एस्तेप्रकारले दंभहरुजोछन् राजाहेरुलाइ पनि पूजागरी उनाकामर्थभयाको वाहिरको आउवरभयाकोछन् तपस्वीविद्यालगरि भिनभुद्धभयाकोछैं

देनन् भनिविन्तिगर्नेर दुभकामिन्यूलेर अहंकार जोड्छ आफ्नामनमा आयाको वा नबोल्छ देवालकोदेसजोड्छ दुभहरुलेठग्नाको
गर्नवेसकुराकर्‌हछ हरसमयाग्रासनविषवस्तुभन्नेर आफ्नुनभावस्त्रीकाइष्टजनमेगन्धानमेकालमावडाधूम्रभयाकोदुभहरुको
आसनजोड्छ एसाप्रकारलेगरि अन्यपुरुषहरुलेवस्त्रीकोजालपछिन भनिविन्तिगर्नेदुभाकोमिन्यूलेर अहंकार बोल्छ हेपा
पुतुद्विभया दक्षिनराष्ट्रानगरिविषे हामिहरुलेपनि दामिकहरुकोया आसनजोड्छ वस्त्राकोजालपछिन हमुरवसुननसके
उजालकुलमाजन्यभयाकि हामिमहतारि पनिछैननुमिलेन वडैवेद्य जान्नाहरुका कुलमाउत्पन्नभयाकी अन्यमन्ने

जो
पुनर्मुठाकाचनकन्यकाधनुमयातेनाभिनानाधिक अमलकोमलमानुलसुनाभिधामिसप्रायतनत्वत्संपर्क
वशान्मेयास्यारहीणीपुस्पनिपुष्कला स्या वृक्षनूयधप्येवनथाप्यस्माकंकमविदितवृत्तो भवान्॥ ॥तथाहि
सदृनमुपगतोहपुर्वमभानस्यानेसपदिमुनिभिरुद्वेरासनेसुक्तिनेषु॥शास्त्रपथमनुनियब्रह्मणागोमयाभ
परिमृजिननिशायाथुत्रावसिनोसि अहंकार स्वगत अहोदामिक ब्राह्मन स्मात्तुकि विचिन्त अथवाहं भस्मेव

सुदरिभयाकिकोहिकन्याजोड्छ विवाहगर्याकिछ नमस्कारगर्ने हामावावादेखिन् पनि मवडैश्रेष्ठछु आचारपनिमेरावढिया
छभनिकहछु जसकारनतेहामालाकोमिन्तकामाकिछैरिजोड्न रुठेभकोपनिकोहिघनियावानलाग्यालेसेसगवसनु
ठ बोल्न चाल्न गरिभन्नानिहान्न अनिदियारिभयाकिपनि आफ्नो ह्वोलाईछोडिदिया नमस्कारगर्ने आचारपनिमछैवडो
छैभन्यो अहंकारलेर दभवोल्छ हेदुष्टन आचारभयो सत्यभयो दुवैकुरातेगरि नपाइवडै श्रेष्ठहुनुछैरहछ मान्यो
होनेपनि सुनिकसलाछो कउन्हुकउन्विद्याइन् छैउछ भनिमूर्खिवानजान्याभयाकानपाएहुनुछैनमस्कारगा सुन्नुहु
वस् पहिलेमजोकुब्राह्मकाघरमागर्या नसेक्षरामा मुनिहरुलेवडो आसनदिंदाकासमयमानपाम्लेमेराकोखमाथ स्पर्छ

भनि अपथगरिमेपुजावडोरि ब्रह्मालेमोरलेयुक्तभयाका जलले शुद्धभयाका आफ्नाकाचमाचमायाथ्याभन्योर ब्रह्मालेपनिएको पुजागर्यान मनुष्यहरू पुजागर्छन् भनि कउन् कहुभनिदभलेआफ्नुपुजाभयाको कथाहाकह्याकोसुन्योर अहंकारबोल्छ व डोआश्चर्यछ दाभिकब्राह्मनकोकमेलेनपत्ताइसकुकथागर्याकोसुन्न बेडैअनर्थबोल्छ भन्योरको धलमहितभैकनबैप्रका शगरिकन बोल्वनाग्यो हेदभ कारखाबडागर्दगर्छस् अरेईदुजोछ सोपनि अहल्याकोपानिब्रह्म भगगर्याभयाको कउन् कोमेराअधिलनिर भन भनब्रह्मापनि कठिनूहोभन योजगन्नाथसारमा श्रीविहेरूका पनि उन्नानिस्था न :

श्लोकिमेवगुर्वायसे अरेकैवबासव कथयकोकपोद्रवोवदत्तवभुमयोजगतिका अधिनाभनि॥
अवहित्तपरावलमम पुरदरागाशनशातनपरमहिनापतनतवामुनिनाशानम दभ विलोकेमानदम अहो
श्रीयविनाभहाअहंकार आयुरभोनोभान्मजोहवो अभिवारय ॥ ॥अहंकार वत्सआयुष्मान्भवबोल्नेकेल
सिमयाहापरानइच्छि।सप्तनिचिरकालविषयकोदार्हकत्तयानमम्मकप्रतिभिजानामि अथयन्कुमास्मानन्मकुमलस्य दभ
कोकथानकउन्नगर्नु महल्लाकिछोरिदेखिनब्रह्मकाजन्मभयोकोहो गाग्रादेखिनअगस्यजन्माकोहोइनो अवेक्षभिहेरूजो
छन् कउनुगन्नागनीकोजोपछन् मेरानपस्याकोसामर्थ्यकस्तोछ जोनुहाय्रहरूइभयाका वह्माभया मुनिहरूभया इनैस
वेजोछन्मेरानपस्याकाजोरलेगरि यानकुउन् इन्द्रादिजोछन् सोपनिमेरा अधिलनिर कउन्गजनागनीकोजोपछन् भनि
भन्यो अहंकारलेरदभबोल्छ वेदमाने भयाका शास्त्रापिनाम नपाई अहंकार हुनुहुन्छ वही घुन्चभया को लोभ
कोघुव मदमकु मनानिलाई आशीर्वाददिनुहुवस भनानिमित्त नपाउनिकाचरणताई विनिगछु: ॥ ॥ २४

भनिदभलेविन्निगयो अहंकार छेउर अहंकारजोछन आत्तागर्छनू देवत्त हेवालकभया कादम वडोदीर्घायुभयाको भयात्
आत्तिवाट दियो दभलाई अहंकारलेर हेदंभ नोलाई मेले द्वापरयुगका अन्तविर्देख्याकोछनाले वुझ्नपनि भेगजा
नस्कारनले वाठियागरि चिह्नसकिन हेदंभ कुमाकुमाभयो अमन्त्येरुठ्छन जाकुसंत्छ भनिसाध्यो अहंकारले
रदंभजोछविन्निगर्छ मेरोकुमार भयाको अमन्त्यजोछ सोपनिराजामहामोहका आशालेगरि नत्यसालाविवेकस्याकादम
नि विन्निगयो दमलेर अहंकारजोछनू आत्तागर्छन हेदंमनराभन्तारि यावा भया नस्नालो भपनिकुशलछनूभन्नाअ हंकार
अथकिसोप्यत्रैवमहामोहस्यागत्यावर्त्तते अहंकार अथतवमान्तिनरोन्नस्नालोभावविकुसनो दंभ अथकिना
वप्यत्रैववनेतू नयाविनालक्षनमपिनपिस्यामि। दंभ आर्यमी त्रे पुनरत्रकेनप्रयोजनेनप्रसाद कृत्वा अहंकार
वत्समयामहामोहस्यविकसकाशान्न्यन्तोहित पुननेननद्द्यातव्यमुभागतोस्मि दंभ नहिस्यागतमेवार्यमे यन्नाप
हाराजस्याइदुलोकादागमन अयत्मे अस्तिचकिंवदति यदि वनद्वारानामिनाम नगरिरा धानीनिपुमिन्नोति तत्राग
मन भविष्यति अहंकार किपुन कारणाधारणस्यमनोमनो महामोहस्यावस्थान दंभ आर्यन नुविवेकप्रोधयव

लेर दंभजोछविन्निगर्छ हेअहंकार नस्नालो भजोछन सोपनिहसेजग्गाछन नस्नालो भलविना एकक्षनपनिवल्लस
स्तिन हेअहंकार नपाल्नीलेकउकारणालेगरि हाम्रोनजिकमापाउलागनुभयो वडेपारावुभयो भनिदभलेविन्निगयोअह
कारजोछन आत्तागर्छनू हेवत्सराजाविवेक देखिनभयाको हाम्रोराजामहामोहकोवंदेघटियाया कुरोसुनियोरन
स्कारनले भोजकालमोहकोकुलोसमाचारछभनि वुझ्नानिमित्त आयाकोछन भन्यो अहंकारलेर दंभवालेक पुत्रभयाको
नपाजिले आफापायलागनु भयछ वठियाको जसकोकारनलेराजामहामोह पनिरंदुलोकदेखिन्याउछन्भेर भ

रामुनीछ लोकमापनिकुरोचलिरहेछ देवनालेवनाम्याकीबारानसिनाउभयाकीवडावडाराजाहेरूलेवस्थानिमित्तनगरिछनमेराम
निवश्माजाइ जोगपभयाकीनेनेकाशीछन् भनिएकोमनमाविचारगरि कासीविषवासगर्नानिमित्त म्याउनुभन्याकथासुनि
छभनिविनिगमादभलेर अहंकारजोछन्वोल्छन् हेदंभकउकूरनेलमहामोहकोसवयकारलेगरिकासिमा वाडुम्याछभनि
सोधो अहंकारलेर दंभवोल्छ हेअहंकार विवेककानेरममनउथलिसम्मानासगर्नु नसीनिमित्त काशीवास

तथाहि विद्याप्रबोधादयंजन्मभूमिवाराणसी ब्रह्मपुरि दुरन्तया अनकुलक्षद विधिंविधि हुनिर्विनुमचेछनिनि
त्यमेव अहंकार ममत्व यद्यवमसक्तप्रतिकारथवायमर्थ यत्न प्रेमभिवाणदनरणपुरविनयीकरूनाविभेयचे
ना कथयति भगवानिहानकालेनवभयकानूरनारक प्रबोधमुदभ सत्व यतन्न नोनि नेलकाम क्रोधाद्यविभुनाना
नासभावित्वनथासुहरिनेनोथिका

कोसर्वदाथा इहलोकछन् महामोहलेभनिविनिगमोदभलेर अहंकारबोल्छ विद्याजोछ ब्रह्ममयभयाकोमनकोहनि
कहिछन् नसेरिनेलेयुक्तभयाकिचेतन्यजाछ प्रबोधकहिछ नेनेहुवे विद्यार प्रबोधकोउत्पत्तनुम्याजग्गाभयाकोकै
लेपनिनासहुम्याम्याकीशिवकीपुरीभनिप्रस्थानभयाकी एसीकासिछन् नेनेकासिविषे कुलकानाशकोहछागर्यो
भयाकाविवेकजोछसबैवस्याकोरक्षागछन् भनिविनिगमोदभलेर भयेलेजुक्तभेकन अहंकारबोल्छ हेदभ
यदि यसप्रकारलेर मुक्तिपिनाको समर्थभयकिकासिछन् भन्याविवेकसङ्गलामिहेरुलेसाकुछन् जस्कारनलेनेने
काशीवासेवडारैश्वर्य लेयुक्तभयाकानजा आहेरु विवेकहराएर्गभयाको एसासाश्मानमहादेवजोछन् सोजि

वहेरू काम-र्थी विषेमसार देखिनु भया को भयले डुङा का नरभ्या का प्राणि हेरू लाइ ना र्यो भुया को · कोहि नारको पदेस कन कहं छन् सबैलाइ सुक्षिगराउ छन् भनि आज्ञा गऱ्या अहंकार ले रभ बोल्छ हे अहंकार · नारको पदेशगरि सिवजी छन् · यो वेलाई मुक्ति गराउछ नभन्या को कुरो साचोस्रो · नैपनि यो कुरो जोछ मान को धनी भले युद्ध भया प्राणि हरू लाई सभा गरि नसकु भुया को छ ठिन् · कुरो हो भनि विचिगऱ्यो · रभले र · वेदि कहेरू पनि नसकु रा कहनु छन् · जस्कार गाले · दानपाउ जोछन् · प्रभस्वर को मात्र पूजा गछन् · जस्को मन जोछ · वहु नि को मानामा लाग्ण को छन विद्यानपस्या की निजस्का वङ्गले छन् ·

यस्तहेतो चपादौ चमनसैवसुमयनैः विद्यानपश्यकिर्निध्यसनिर्थफलुमथुने ऽयपथ्ये · नावकेनचिदुङ्के · भोजनास्यरव
लुमशाश्वदेवी मोहमहो · नेन · निस्पदेश्वदनानास्कटिकमणिशिलावदिकाः सस्क्रियतामनोयनायमार्गः उसरतु ·
परिनोवारिधारागहेषु ॥ उक्तीयन्नासमन्नास्मुरुरूमनयः प्रेनयस्तारणानाधुयनासौधमुर्धस्वमरपतिधनुर्धा न
चिद्यापनाको दभ · श्रीपत्नासस्वामहराज् ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥

तनैपुरूषजोछन् · तीर्थ को फूल पाउछन् भनिरशोक धारादभले विनिगर्दोभयो अहंकार छउ तसैकालमा चूत्मशालाविषे
कोहि पुरूषले कुहिकुरो कहनु लाग्यो · हेजननेतानि श्रेष्ठनगरि राजा महामोहले चूत्मशालामा पाउलाग्नुहुछ नमस्कारगाले नानाप्र
कारको चेदनले लेपनगरि मनिरत्नहरूले वनाया पताकानिजाछन् · वछियागरिवसाउ · नानाप्रकारको रेवलग्नानिमि
त्त चूनायाकाजालस्वच्छकामाग जोछन् · वहुनेप्रकारले युद्धभयको · वनाउ · सवैजुगामाजुलको फोहोराछाउ · चारदिशा
मा · वेदिघमाजे जुद्धभयाको · मनिमा · स्तभमालाग्याका · तोरणको मालाजोछ · वडेगो भालेयुद्धभया · वसाउ ·
चुनढलेजुद्धभयाको · श्रनिउच्चाहवेलिमा · इन्द्रधनुवरोवर · चित्रविचित्रभयाका श्रनिउ श्वापनाको जोछन् · वनाउ ·

तसे नानाप्रकारले गरि वसै स्वभायले युक्त भयाको महर्‌ मोह वनाउनि को हि पुरुष मोह । एसे कुरो बोल्नु लाग्या कोथियो न
मेसमथ्या अहंकार संगद्‌ भजो छ विन्तिगछ इ अहंकार राजा महामोहले हामानिकमा पाउलाग्नु भयेछ तसउपर्‌ तपा
न्निलेपनि उठि कन राजा महामोहलाई सत्कार पुर्‌ पुजागर्नु हुन्‍छ स्वासन मा राजगर्नु हुन्‍छ भनि अंकार छ । विनिगरा दश
लोर अहंकार लेपनि राजा महामोह पाउलाग्नु हुन्‍छ भन्या वकियाछ भन्नार अहंकार दभजाछन् । कृत्यशालादेखि न
निस्कदा भया राहाप्रान्न सब सैन्य वकसमुदायले सहित भया का राजा महामोह लेप्रवेस गर्‌ या र महामोहजोछन्

तत्तत्सुहृन्मनेनसभाव्यतार्थैरा अहंकार स्वभवन्निनिस्क्रान्तो प्रवेशक यत प्रतिश्रुतमहामोहविभवन
श्वपरिवार महामोह विहस्य अहंकार कुशानउवाच तथाहि स्रात्मास्तिदेहाद्व्यतिरिक्तसुस्निग्धोकासलोका
न्तरिन्तफलोना प्राकासेयेमा कसन्तरा प्रसुनान्युथियसीस्वादुफलप्रसुतो इदंचसकोमलकलेवाविनिर्मितपदा
र्थावस्तु भेजगदेनैर्‌ विदग्धैर्वंचन्त ॥ ॥

हासगरिकन केहिकुरो स्राजागर्छन्‌ वसै स्रासयेछ उहिहराया कामुर्ख पुरुष महेरू जोछन्‌ वसै निरंकुस भयाकाजस्तो नमा
स्रायो तसे स्राकुन्दारहाछोन्‌ कस्तानिरंकुस भयाकापुरुष जोछन्‌ एसोकुरोबोल्नुछन्‌ मारदायेनभिन्नभयाको स्रा
माभन्छन्‌ सोहि स्रात्मा जोछ स्वर्गभोगिकन स्वर्गादिसुखको भोगगर्छ भनिएस्तोवातगर्नुजोछ स्राकासरुपिवृक्षका
फुलदेखिने उत्पन्नभयाका स्रतिमीठारसभयाका फलकाउत्पत्तिभावडी स्रासागर्नु जस्तो हो शास्त्रकोविचारनगरीकन
स्रापैर्‌ बुद्धिकल्पनागरि उत्पन्नभयाया कापदार्थ को स्रागिकारगर्नेगरिकन दुरुचिष्टभयाका एस्तापुरुष महेरू जोजगत्समारजोछ

कसोगर्‍यो भन्या उपांत्र जो आत्मरूप बस्तु छ देहैन भनेर्‍या कापनि आत्मा छन् आत्मा छ भनि ईस्तो कुरो वोल्नेभयाका अनिकहे
लेगरि पुत्र्यस्थ न देख्नालेशरिरदेखिन् आत्मा छैन भन्नेभयाका जस्तो देख्या नसेवोल्नेभयाका ईस्ता हानि हरू जोछा वस्तुगी
द्राका पाच भयाका नास्तिक पनि गर्‍यो नरपरन् विचारगरी भन्या आत्मा छ भन्या नास्तिक कुन् कि आत्मा छैन जोछ शरिर छ भन्ने
भयाका रामि नास्तिक हो भनिवोल्नेमहा मोहलेर शरिरदेखि आत्मा भिन्न छैन भन्याकुरामा दोष्रो पनि युक्तिप्रमान भयाको
वात महामोह अहंकार जो छन् गुछन् वज्रन्यायेन छ कानियाको शरिरदेखि नभिन्न भयाको आत्मा जोछ कसैले देख्या छैन
नसक्नु थ वारंवार वठियागरि विचारगर ईस्तो वेहरा देख्नालेपनि आत्मा छैन निश्चय जान यदि आत्मा छैन शरिरमात्र भन्या

तथाहि यन्नेत्रेनदृश्यवस्तुतन्मिथ्याजल्पितवास्तिकैर्वाचीलैर्वहुभिस्तुसत्यवत्तन्मोनिद्यादृशानाशिका ॥ हे होपश्यतत
त्त्वंनोचेदिपुनर्हि नादृतावर्त्मगादृशैकपरिनामरूपिनचितिर्जिवः पृथक्करिव ॥ अपिच नकेवलजगद्भोक्तृनाद्र
मीशिर्वन्ध्यान ॥ ॥ तथाहि तुल्यत्ववपुरवासुरवादयश्चवेवर्णकर्मः कीदृशाः स्त्रीचयवसुवापरस्यदसुभेदान
वि भावयत्त ॥ हिमाद्यामथवा यत्रयुगमनेहीणापरस्वगृहे कार्यकार्यकथास्त थापियद मिनिपोरुष कुर्वती ॥

थ्व जल तेज वायु अकाश इनैपंचमहाभुतलेगरिव्या कोशरिरजोछ चैतन्यलेयुक्तभयाको कसोगरिमन्या उपांत्र नसे
पंचभुतकाकृपा रतनकोउत्पत्तिहुन्नालेगरि उत्पत्तिहुनालेगरिउत्पन्नभयाको चैतन्यलेयुक्तभयाको शरिरछ प्रमानदेख्न्या
लेशरिरदेखिनै दोस्रो आत्माछैन निश्चयजान जसलेछरिसुपारिलाई रंगउत्पन्नगर्नको सामर्थ्यहुछ तस्तोमित्राकाछोरिभ्रा
दित्राकासहरू कापनिचैतन्यउत्पन्नगर्नको सामर्थ्य हुछ नसक्नुथ शरिरदेखिन आत्मा भिन्नछैन देखेमात्रकोसि द्धानहुदा मापनि
शरिरदेखिनभिन्नभयाको आत्माछभन्या भयाका धुर्त आस्तिकहरूले केवलआत्मामात्रथाहिदेन जगत्सारजोछ मापनि

नास्तिकहरू ले जगत् छान्नाउपायगर्छ मुख हस्त पाउ आदि आत्माका अवयवले शरीर जो छ सबैचारवर्णको स्के
नाशहुन्छ ब्राह्मण क्षत्रिय वैश्य शुद्र इत्यादि भेदले चारवर्णको विभाग जो छ कउन काम को छ यो पराई की स्त्री हो यो मेरी हो
यो मेरो धन हो यो पराई को हो भनि इस्त्री को भेद बुझ्न छैन आपनि कउन काम छ वेदमा कहियाको हिंसा भयो स्त्री हरू सबै २
प्रबको लपनि न छोडि मैथुनादिक भोग नुभयो पराई को द्रव्य को भोग कोई ठाउँ नुभयो सन्काय अस्तिकाय को हिंसा बिकले
गरि विचार गर्नु भयो स्त्री भेज्नो छ भनि न कहिजाँदैनौ नै पनि पुरुषार्थ ले हीन भयो का नास्तिक हरू ले नास्तिक बडो भेदको वर्ण न गरि

विचिन्त्यस्मा द्यम् सर्वथालोकायतमेवशास्त्रंयत्प्रत्यक्षमेवप्रमानम् अथ भूतजोवायवस्तत्वानि अर्थकामोच
पुरुषार्थौ भुतान्येवत्वेवचनम् नास्तिपरलोक सत्तुलवापवर्ग इति तदेतदसदभिप्रायानुरोधिना वाचस्पतिना
शास्त्रप्रणीतं चार्वाकमतमपनेतुमारब्धं तत्रशिष्यबुद्धिसंस्कारणास्मिन् लोकेबहुलिकृतस्तत्र तत्र अविसंवि चा
र्वाकः शिष्यश्च चार्वाकवत्सजानासिदंदनिरेवविद्या नास्त्यन्यत्किंचनेति ॥ ॥ ॥

जो छ ठाटिछ भनि जो त्यो नहामोहतेर चित्तारण्यो र बडागर्व ले सहित भैकन केहिवाट बोल्न लाग्यो सर्वशास्त्र भन्या लोक लाई
मुख्य भयाका नास्तिक को हो जसू शास्त्र प्रत्यक्षैनप्रमान छ पृथिव्याप तेजोवायु आकास इनै पञ्चमहाभूत जो छन् त्य
निसाचो भयाका शरिरलेपरिमान भयाका ज्ञानउत्पन्नगर्नको सामर्थ भयाकाछन् अर्थ कामजो छन् सोहि पुरुषार्थ राम
छन् स्वर्गादि लोक को जो छ छैन धर्मगरिकन मोक्षहुन्छ भन्याकुरोपनिठुगो मनुजो छ नसेल्ह सो सभन्हामिले २७
जो बोलि नु सोहि कुरा को पुष्टगर्न भयाका वाचस्पतिनाउभयाको शास्त्रको आचार्य ले शास्त्रलाई नगाचार चार्वाक भे न्याका

नास्तिक हेरुलाई दिदा भया नत्रैसे नास्तिक ले पनि शिष्य पुत्रिष्य लेगारियो लोक संसारमा बहुतै शास्त्र लाई विस्तार गरी भनि स
लोक थपा महा मोहले आज्ञा गर्दा भया बाह्मण छि शिष्य ले सहित भया नास्तिक ले नत्य शास्त्र मा पढ्न लागे र नास्तिक जो
रु सिष्य सग कहिवान चाल्न लाग्या हे वत्स हे सिष्यहो जय व्यजय कोवर्ण न जुस्मा गरिछ स्त्रीविद्या दउनि निजो छ
राजनिति हो स्से राजनिति मागनार्थ भया को राजसेवा कोवर्णन गर्न्छ भया कोविद्या छ विद्या भन्नाका इनेहुन्न

धुर्त्तपु लापस्त्रीयो पद्म स्वर्गइ च्छिक्रिया कर्त्तृ विनाहो यदिय ज्ञानार्म न्तोदा वाग्निदग्धा नाफलन्त्यरि मुरुहा
म न्त्यविचुम्न नामपजन्तुनाद्यु चन्न निकारणम न्तिवासास्वप्नदी पस्तनेह न्तवई तेसिरवास न्त्यपि च नि
हन्त स्वप्नोपायेन स्वर्गपाप्तिर्यदिस्यानि स्वपितायजमानन किन्नुतस्मा न्नहन्त व्य शिष्य न्त्या वातिन्त्यज्जइस्मोन्त्रे
पलमत्पोपुनिसस्सजरवयिज्जन्ता किंनिस्दोहिनिस्थिरोहिसमासन्तोकंवपलिहनिहन्त्यन्त्रा प्पाघोलनले

जुदि चार्वाकः

निस्त्रागपागेया नास्तीक ले शिष्य हेउर धर्म अर्थ मकोविचार भया को चईनाउ भया जानोछ सोत जसदेव को हामिहेरुमा
प्रमान मान्दैनो उसै वेद कुन प्रमान मान्या भया का धुर्त्त हरुले थिपन्याचुग्या कोरा हो सिय्यनिश्चय जान इन्द्रा ग्नि यम
हेर चन्द्रादिग न्या कोइ ष्ट हरु भयो होमान्त्रादिग न्या को कर्म भया इनै सबै को नाम भया मा जगगुरा उन्या भया कानज
मानहरु नाइ यदिस्वर्ग हुँछ भन्यावनका न्यनिले उन्या का हिंस्रु का पनि फल किनलागेनन्त्यको कुरा पनिसुन
हेशिष्यहो मरेनकनपाप्त भया का जुहुरुलाइ न्याइ लेगरि नपिहुँछ भन्या निभा का चानिनाई नत्त नौछ की
न वदिन्या लालेसुक्ष भयो वनाउनेन हसिशिष्यहरु

दोश्रो कुरो पनि सुन यस्मा मान्छाका पसुहरूको स्वर्ग प्राप्ति हुन्छ भन्या छन् गएर गरी हेरूले स्वर्गको भोग गराइना निमित्त
आफ्ना बाबालाई भनि येस्मा केवल काटेर न भनिरहेका श्राद्धमा गरिने सिरेतमा नास्तिक तुल्य छिनिएछ.
हे आचार्य हेगुरो यदि नोन पाईले त्यो लाग्दु भोहि बडो पुरुषार्थ हो भन्या पुरुष हरूले षाउने पनि दुःखी हरू
सँकोढ्ढा विलासमा दुस्सो बडो संसार को सुख छोडि कन कठोर कारणले त्यतिउल्टो यात्रा का रूपु चांडाय

धर्त्तृ प्रणीत नागमपतारि नानामोद कैरि यंतृप्ति सुर्भाणाम्॥ पश्म क्लिगनं सुजनि पीडित बाहु
लोभरनो न्नतिस्तन मनोहरमाय नाक्षः॥ भिक्षो भवासनि यमार्द्धरी विदारे हे होपवो यणाविधि कुधि
याकु चैयः॥ ॥शिष्य श्चालि खय कुलिंथि शालवनि जहुः खमिसिंदे सेमालसुकु नपलिहलेनिज
निः चार्वाक हस्मदुपपत्तिरस्त्यनि त्रा दुर्बुद्धि विलसित नर मश्नु नाम। न्मान्नसीय विखयसा गजमीपु
साहु यापमृष्टमिनो विचारनेषा॥ विहि नजिहासनि सितोत्त मनडुल्ला ध्यात को नाभी तुअनोपनिता थी॥ ॥

बान्मा लाई बुहुनै दुर्यादिन्छ भनि विनिगम्भो सियेलनालिकसंगरः नास्तिकजो छन्यात्तागर्द होसिय वेडे धूर्धन्नभया
का न्यास्तिक हरूका शास्त्रले छानियाका मुर्ख हरूका रसलोकमा नानाप्रकार को पुण्यकर्म गरीर स्वर्ग को सुखभो
ग गरीनाभन्या एस्ते श्रासा रूपिलडुले गरि न्हाप्रुछ हेरहानले मर्दनले गरियाको काम्रो कानेनिकको स
रीरलुनाले भाचीयाको छ न्यतिउच्चा नीजनको एस्ता स्तनले गरि मनहर्नी भयाको न्यानि सुंधर नेत्र भयाका
स्त्री हरूका न्यालिंगन गर्नाले भयाको सुखजो छकोहो छ भिक्षा भयो एकादसि कादिनमा उपवास भयो कि

गरिभया कास्त्रोदेहरुका दुःखा को विचार जोड्छ स्त्रीको वृद्धिहुन्या रु गर्भ भनिरुस्त्रीको त्याग्नागन्यो भनि
कलेर सिद्धजोकोविनिगर्छ के आचार्य ईश्वरो वडा वेद जान्याहरू जोड्छन् निश्चय गरिजस्कारणले योससार को
सुखजोड्छ दुःखमिसिया को छ नरकारणले संसार सुख नोड्छ त्यागगर्न्या कोजोग्य छभनि रुस्त्रीकुरो वाल्छन् भनि
विलिग्यो शिष्यलेर नास्तिकनोड्छ रुमिकन संसार कासुखलाई त्यागगनु भन्याको कुरो जान्याहरूकोज हो र
न भनिमुक्तिवाहिछन् हेसिद्ध स्त्रीहरूकासगहुनाहे भयाकोससार ॥

महामोह तहाकेभुन्याचिन चत् ग्रथेचिरनरवलुप्रमाणवनिवचनानिकर्गसुखसुणजनशानि॥वीलो
कसानन्दहनपियसुहम्मे चार्वाक विलोक्यरअमहाराजो महामोह उपसन्नजयनुरेदेवीमहाराज
ईयचार्वाक प्रनमति महामोह चार्वाकस्वागत नहिइहोपत्रिमनोम चार्वाक उपविश्य एवकले
सास्त्रागप्रमाणमू महामोह ग्रथकलेर्भ दुर्मव्याहरनेम चार्वाक देवरुपुमाणस्वर्ग भनिवचिनि
कर्त्तव्यंजोयश्चरेवपादो नमुलेद्रुमिछनि ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥

कोसुखजोड्छ दुःखलेभुक्तभया को छभन्याजिमित्त त्यागगर्नाकोजोग्य छ भन्नुकुरोजोड्छ दुःखबुझीभयाकापुरुषको
हेरुलीविलासमा चगन्याकोहो पशुरावरभयाकापुरुषहरूकोरुस्त्रीकुरोजोड्छ सुखहरूकोविचारगनुहोनिश्चि
यजोन इन्द्रियरुरुकुरामाइस्त्रीनपनिछसुन त्याक्नाहिनकोइक्षागर्न्यापुरुषजोड्छ सपनजावुलेयुक्तभ
याकाहनोले भुस्तेयुक्तभयाकापनि त्यागिधानलाइ त्यागगर्नाकोइक्छाजोड्छ कउनेपुरुषगुरुको दिगदैनन्
नलेससारकोसुखलाईपनि दुखलेमिसियाकोछनपनिकउनत्यागगर्नाकोइक्षागर्ला भनिरुस्त्रीकुरोवाल्छजोड्छ त्या
गगर्यो नास्तिकलेशिष्यलेगर स्तोहिकथाजोड्छ महामोहलेसुन्यार मनमाविचारगर्नलाग्दोभयो कस्तोविचार

याका वचन जोहुन् कर्णको सुखगर्नाभया कासुनिछ भन्यार खानन्दले सहित भेकनहेर्यार कृपागर्नालाई योगभयाको
श्रुतिप्रियारामरोमिञ्जुरहछ यो नास्तिक भनिइस्ता कुनामा मोहले खाराग्याको भुन्यो नास्तिकलेर नास्तिकपुनिहेरिकन
नजिकमागयार इनमहामोहले राजामहामोह गोछन् वदे स्वर्थ लेजुकभयाकोहुन् जयहुस भन्या यो नास्तिकको
पुराणमछ भनिविन्निग्या नास्ति कलेर महामोहजोछन् खारागछन् हेनास्तिकनपानि पाठलाग्नु भयोवधियाल्ल
होखासनेमारानगनुहुस भ निखागमागचो महामोहलेर नास्तिकगोछ खासनमावसिकन केहिकुरो

यत खाज्ञामवाचमहर्तिहि प्रजानिपातेनिर्वर्त्तनासपदिलघु सुखप्रसाद। उच्चै प्रमोदमनुसोदितहर्षनः
सनधन्यो धर्मस्यनिपतिवुकुहे प्रभुनाम्। महामोहः। एतस्मिन्कलौकियन्तपञ्चम चार्वाक। देववनिनवे
दार्थपथ प्रथीयानियकश्चेद्यागमिनो महाजने। तदत्रहन्तुकलिनैवाप्यहप्रभुप्रसादोहिननीतिपौरुषम्।
तजोन्नपथिकापाश्चात्याश्चत्रयिमेवत्यजिना। समदमादीनांकेवकथा खन्याचापिप्रायशोनिविकामाचफले
वचयोयथाखार्य। अनिहोत्रत्रयोवेदास्त्रिदण्डनम्रगुठनम्॥ प्रज्ञापौरुषहिनानानीविकेनिरहस्मृति॥ ॥

हेराजमहामोह नपाइलाइकलिकोपुनामछ भनिविन्निग्यो नास्तिकलेर राजामहामहामोहजोछ कलिको कल्यानहबसु
भनिखातागयामहामोहलेर नास्तिकजोछविन्निगछ देवानाभयाकानपाई कापुमादलेगरि मदामवदा कल्यानछ कलि
कोजोकार्यहो सार्यपनिउत्तमत्रगरि सिद्धगरिराखेछ खाकुरामासिद्धहुन्या भयाको नपानिमेवागर्नाभयाको कलिजोछ
हेराजन् महामोह नपास्तिकापादकमलकोदर्शनग नाको इछागर्छ भनिविन्निग्या नास्तिकलेर महामोह

छेछ दोसोकुरोपनिविनिगर्छ हेराजन् महामोह जोचाकरछ शत्रुहेरुकानाशगर्नानिमित्त प्रमुखेबडोसाहारियाकोछदोस
त्रुकोनिपातगर्नालेगरि कनेतसे सुनुयोकात्राफ्रा आज्ञाफलगरिकन तरोसमयमा आयायाकामुखप्रसादलेयुक्तभया
को अतिआनन्दलेयुक्तभैकन बडेसनोयको स्थानभयाकोछ देशैनुजस्तो चाकरहेरुलेगर्योकासिद्धगरिकन प्रभुकोचरन
कमलार नमस्कारगछ लोचाक ॥

ले नेनकुरुक्षेत्रादिसुनावनुदेवस्वप्नेपिविद्यापवोधदयोनशाकनिय महामोहः त्वयासाधुसंपादितमहत्वलु
नीर्थयथोक्तमनु॥चार्वाकः देवान्यश्चविज्ञाप्यमस्ति महामोहः कीकथयनाम चार्वाकः अस्तिविष्णुभक्ति
नाममहाद्यभावयोगिसानुकलिनायद्यपिविरलप्रचारछनातथापिनदनुग्रहिनोयमालोकयितुमिचन्द्र

रगोछ धन्यहोभनिविनिगर्यो नास्तिकलेर महामोहजोछ एसोसमर्थभयाको कलिमा कउन कउन कार्यसिद्धभया
कोछभनिआज्ञागर्दोभयो नास्तिकपनिविज्ञिगर्छ हेदेवमहामोह एसकलिलेगरिलेगरि वेदकोमागजोछ भरुमेरेहेछव
डाजनहेरुजोछ सोत जसलाई ज्यामनमालागेछ सोकामगर्नामैरह्याछन् एसेप्रकारलेगरि भ्रष्टाचारगर्नामैरह्याछन्
एसकुरामाकल्पनिकरगाछेन मपनिछेन नपानिमहामोहकाप्रसादजोछ पुरुषार्थकोविस्तारगछ हमहाराजा महामहा
ह धर्मचिधर्मकोविचार भयाको त्रयीनाउभयाकोविद्याकोविचारजोछ कोहिगर्दैनन् यमदम कोनकोहिथाहापनिग
र्दैनन् अभ्यासगर्योकान कउनकुराछन् केरेछउचयीविद्याछ एसोसामर्थलउनभयाकोवीज्ञभक्तिरहस कउनविनाउ

छ हामिलाई भन्नेर प्रकार्मेकेन्न वैलाई सुनाई कन वोल्न लागेछ कल्यानले युक्त भया का नास्तिक विष्णु भक्ति वडैव
वलिछ न समर्थ हामिलाइ कठिन पर्याछ भनि सका नगर्नु हवस किन भन्या का म को धन्यादिगया का सत्गुरु रूवडा
वलिया छ न भन्या ल्यो विष्णु भक्ति एउनिको कठ न्यासर्थ चलेला नास्ति शङ्का पनि कउनू जगामा उदय पाउला एस्तो विष्णुभक्त भ

वशात्व्यपिनि महामोह भयभात्मगत न्याप्रसिद्ध महाप्रभावा सो योगिनि स्वभावाद्दि हेसिगी चास्माकं गुरुछ द्या
भवतु प्रकाश। भद्रालुमनया शंकया काम कोधादिक उनिपक्षो गुरुवेयसुदेसनि नथापि तीव्रयस्मपरि भैसनिना
नवहि नजि गौनुना भवितव्यम्।

याकी छ न पनि विष्णु भक्ति ह्यौ सुगुरु पनया कि छ ना ल्याले न्यनिसा गुरु पनि सत्गुरु को हेला कर्यो नु भन्या को छ न समर्थ
सत्गुलाइ जिन्यो भन्या मनमुविपुरुय हेरु लेपनि छो सत्गुरु छ न पनि भयमानु महि चानसगर हनु भन्या का छ केना स्तिक
भनिमहामोह जोरु न्याल्यागर्दा भया

जस्कारणले राजाहरुको छोनोपनि शत्रुछ परिनाममादुखदिन्या भयाको मनमा नकोधानगन्याहुंछ जेसे त्यानि
सानुपनिपाउभाविष्याकाकोलाजाछबेदुयस्त्याइछ नरसेगरिछोडासुदेखिनदुःखछ नसम्यथ जान्माहरुले
जरुगरिछ राजुकोनामछ न्याकोमगर्नुभनिआज्ञागर्योर महामोहजोछ यानित्यमालामाकुनर छनभनिस्या
ज्ञागदीभयोवहाँपि नित्यमालाप्रवेसगरि पोहालपाल्लर हमहामाल्लोलागनुहुन्नस भनिविनिगर्यो ॥ ॥वाहापछि
महामोहजो
यत्तेविषाकरारुरोगाजोरि पुत्नोप्यहरुनुपरुजयतिनिस्त्रस्मोपिचरणकंटकोकुर महामोहः कः कोचभोपुविप्र
दोवारिकः आज्ञापयतुदेवः ॥१॥महामोहः भोत्प्रसन्नमगच्छादि नरनाकामकोधलोभमदमानमात्सार्यादः
योयथायोगिनिविष्णुभक्तिभीडुरेवावहिर्नविहर्तव्यानि दोवारिकः यदाज्ञापयतिदेवइतिनिष्क्रान्तः ॥
नम२
हुन्याज्ञागर्नलागेपा हेन्नुमत्तगहारपाल वडायोगलेयुक्तभयाकी विष्णुभक्तिको एकाग्रचित्तभयाकुनपानीहरुले
जेसगरिछ जेरेउयेत्ति फेरेउछन नसम्यागरि ध्यानगर्नुभनियस्ता आज्ञाराजा महामोहको भेरहछ भनिकाम
क्रोधलोभमदमात्सर्य हरुलाईसुनाईदेउ भनिमहामोहले आज्ञागरियाको अस्तनंगखपिहालपाल जोथियाराजाले
आगगाजोवान्तनभालियेर नित्यशालादेखिनः निस्कीभयो वाहापछि चिठिपत्रहानमाः

लिन्यो कोहि पुरुष जोछ निर्मल सालामा प्रवेस गर्छ मनोहुन्छ कि देवी देवि न्याया कोहुन नसेठ कुलदेस मा
समुद्र कालिरमा पुरुषान्न मनाउ भया कोदेवताका स्थानय छ नसे देवता का स्थान मा बस्ता कावडा ऐश्वर्य लेयु
क्त मया कामदले अभिमान ले राजा महामोह कालजुरमा पठायार चिठि लिकुन न्याया कोहु भनि स्नेहाकुर
गर्यो हेर्योर शासान्त इकाशी यो राजा महामोह को कुलछ नस व्यर्थ प्रवेस गछु भनि निर्मल सालामा प्रवे

नान प्रविस्त भनि हरुका कोपुरुष हरुगाउ कुलदेस दागदेखि जथि नश सालाथ लनि लसालमा बेश युक्ति सोचस
महिस्पंदे बडा अदर गरि मन्दमा हिं महाजा स्वस न्यासंपासिदो हि विलोक स्थ बालाराणि स्थ हाउलजावस
विसामि प्रविस्तु एस भइछ नघो कैन सहुकिं विमन स्थिदेखि दुनोचिनोयान नाउ वस थ्यामि नस उपासि
न्या नेदुरभइ के एहुपन्नि गालयमा राणपक्षे उभ हुकेइनि पन्न मम चनि महोमोह पत्रगि हि न्याहकुनो भवान
पुरुष हरुगा पुनि सालामा महामोह स्वगतम कार्यमन्त्रहिन भविस्यनि

शरण्योर नास्तिकले सहित मया कामहामोह जोकुन कोहि मचरणागर्नलागि नुरहन्याछुन नगरी कमाजा न्याहोकि कसो
गर्न्छीहोभनि चिठित्याउन्याइ तनोछ चिनोगर्नलागेर राजाकानजिक मान्याया पछि जानैपर्छ भनि निश्चय गर्यो
रराजा महामोहकानजिक मागयोर राजाजोछ बडाउत्कर्ष लेरहभनि न्यासिवादगर्योर योपत्रलिनुहुन्छ पत्रमा
कोउन कुरालेख्याकोछ त्यो विचार सबैगर्नुहुन्छ भनि विनिगरि राजा महामोह कोहातमापत्र दिनभया पत्रलिया
र कोउन देशदेखिन न्याया कोहास भनि महामोहले सोध्यार हेराजन्म पुरुषोत्तम दिन न्याया कोहुन भनिविनि

रास-
३१

सबै नाइसुनाईकन आज्ञागर्छन् हेनास्तिकजानुहुदस्र आफुलेगर्नाकाम मानपात्रिले वेदैमानेछौ धानलेस
हितस्रयाको भनिआज्ञागर्याको अुस्तोर नास्तिमोहन सोपनिमहामोहलेनोआज्ञागर्छु नुभया सोकामगर्छु
भनिवोल्यार नृत्यसालादेखिन्निस्कदोभया राकामहि महाहुजोछन पचवनाउछन स्वस्तिश्रीवारानसीमाव
साका वडाऐश्वर्यलेयुक्तभयाका राजामहामोहकोचरणकमलमा पुरुषोत्तमनाउभयाकादेवताकास्थानदेखिन्नभए

प्रकाश चार्वाक गछकर्न्नवेश्व वहिनेन भविनव्यभवना चार्वाक यदाज्ञापयन्तिदेव करोमीतितियुक्तान्
महामोहः मत्रगचयति स्वस्तिश्रीवाराणास्यापरमेश्वर महामोह यादाम पुरुषोत्तमयुक्त नात्रमदमाने
सास्थागप्रणामविज्ञापयत यथाभट्टनव्याहृतम ॥ न्यच्च देविज्ञानिनो चाशुद्धयासहविवेकस्यदोषमाप
न्नाविवेकमेगमायदेविमुपनियदेमहतिसप्रबोधयानी ॥

नविन्तिगर्दछन विघ्नलेहरिनभयाको वेदैकल्यानजोछ महामोहलाईहस्र ॥ ॥ दोसोकुरोपनिविन्तिगछन हेमहा
मोहस्याग्निमहनारिश्रद्धालेसहिनभयाकोज्ञानिजोछ राजाविवेकका हानिभयाकि राजाविवेकलेमगभेटगराईवादै
प्रतिगराउनानिमन्त्रनियजरुपिदेखिलाई बारेबारबुझाइफुल्याईनलागिराहेछ दोसाकुरापनिलेस्वछकामले
सहिनभयाकोपनिधर्मजोछ वैराग्यादिहेरुले वहुनेतपभयाकाजस्तोदेखिछ जस्तकारणलेक्रमदेखिन भिनभेक्ष

न कोहि रवदे गुप्रभया काधर्म को प्रचार भैरहेछ न त्तेयोसपुर्ण कहिया का त्रयर्थ को मालु मगन्धार देवता प्रमान छन् एस
कुरामभन्धार महामोह जोछ को द्वस सहित मैकुन् देलागरिवोलु छन् किनय लोगरि ग्यामि मुख हेरु जोछ ज्ञानि दोषन्
मनिवई भयमान्दछन् काहादेखिन् योमाथिनुको सवैलाई भय गराउना को सामर्थ छ परंतु कोनेकोनै पनि योमा
निको ग्रवकास छैन भनिस्त्रीलागन्धार सोकुरादयाउदछन् उसजाछन् जगत्मसार स्त्रीलिंग नैमाचलाग्याकाछन् दस्पुजा

ग्रपिच कामसहचरोगधर्मो वैराग्यादिभिरुपनयोपलक्ष्यस्य यत्कानहिछ ग्रधकुचिरुढो धर्म प्रचरति
तदेतदुक्तार्थ ज्ञात्वादेव प्रमानमिति महामोह सकोधम ग्रा किमेवमनिमुग्धा ज्ञानोरमिव भाति कुनोऽस्मा
सभक्ष ताथाहि धानाविश्वविसृष्टि माचनिरोदेवापगेरि सुताकेयान्दविघुर्ण माननयनोदक्षाध्वर ध्वस
न दैत्यारि मकलाकपोलमकरीलेखातार स्थल योनेद्रावीनरेसुजनुपु को मासान कथा ॥ ॥

पनी कासको नासगर्न्योभयाका महादेवजोछन्सोपनि पार्वतिको वाकुलेग्रकमालगर्नीलेभयाका ग्रनन्दले घुमा
याकाछन्नेचजन्काएसैछन् लक्ष्मिकागलामा कुकुमादिचन्दनलेपियाकानाशाको ग्राकार भयाकाचिचलीचरू भयाको
छ वक्षस्थलजन्कोस्त्रावित्नुजोछ सोपनि समुद्रमा भुक्तलागछन् एसेग्रकारलेगरि ब्रह्मावित्नु महादेवपनिस्व
रु को मादिको घन्याली गयेछ ज्ञानि छैनन् ग्ररुप्रानि हेरुविये ज्ञानिछैन कुन् ज्ञानि

कोकथागनुभनिश्राज्ञागर्‍यामहामोहलेर फेरीकामदेवकादूतभयाकोविचारगरीकामगर्‍योभयाकोजात्मपुरुषलाई
श्राज्ञागर्छन् भेराजत्मा तपात्रिले चाडैगरीकामदेवकानजिकमा जानुहवस्‌ह्रामीश्राज्ञाभोछकामदेवलाई कहनुहव
स् कस्तोश्राज्ञाभन्याउप्राज्ञ धर्मजोछ वेडेदृष्टहेर्छ भनिएलामनमाहामिहरूलेविचारगर्यो नमस्कारगरेलद्दस
भयाकाधर्मभास्कघरिपनिविश्वासनमान्नु धर्मलाई बलियोगरि बाधनलगाई एककाहिकोनीमापकोरासनधर्मकोवस्ता

पुरुषंप्रतिजात्मगछकामसत्वरमुपसर्पेत्यामस्माकंप्रतिवादय यथादुराचारो धर्मदूतस्मामि खगर्त
नदस्मिन्मुहूर्तमपिन विस्रामितव्यदण्डव्यापारोपनेतव्यइति ॥ ॥ पुरुषजंदेवोश्रानंवादितिनिश्चान
महामोहः खगतविचित्रश्रोकोभुपायः श्रथवाश्रनमुपायोनकोधलोभादेवतावदचपुरोकः कोपच
भोजविस्म दोवारिकः श्राज्ञापयतुदेवः महामोहतावद्गृह्यतांकोधलोभश्चपुरुषः यदादिशतिदेवस्तथा
मामिनिष्क्रान्त ॥ तत प्रविशतिकोधलोभश्चकोध लोभउवाच कुतभया

ले

रकुनभनिमहामोहकोस्तेश्राज्ञाभयाकोछभनिकामदेवलाई एसोकथाजोछ श्रुनाईदनुहोलाभनिश्रागा
गन्याकोछ्यजन्मपुरुषसुन्नार ॥ ॥ पुरुषयजोछसोपनि जागेजामहामोहलेश्राज्ञागर्नुभयो श्राज्ञाकोश्रनुसारलेगरी
कामदेवकोविनिगयोलाभन्यार कामदेवकादूतभयाकोजात्मपुरुषजोछ निस्सोलादेखिनेनस्कदामचोलाहप
छिमहामोहजोछन् रागनिकोनिचारनगन्याउपायकउन्होलाभनिमनमाविचारगर्छन् श्रथवाश्रर्‍यउपायजोछरागनि कोनि

लाई क्या चाहिये शांतिको जरैउथेलि निमुलगर्नुलाई कोध लोभजोहुन् वेडैसमर्थ छन्मनि एहेप्रकारलेविचारग
मार हृत्वसालामाकउन् २वस्याकाछन् मनिमहामोहलेग्राज्ञागर्याकोठाकाद्वान्मालेसुन्मार हृत्वसामाप्रवेसगरिकन
हेमहामोहकउन् ग्राज्ञागर्नुहुँछ ग्याज्ञागर्नुहुन्छ भनिविनिगर्‍यो ग्रसन्तगरूपिछोकाद्वान्मुलेर महामोहजोहुन् ग्राज्ञा
गछन् हेग्रसन्तगरूपिछ्यकाद्वान्मा पैठेलेमहामोहकाग्राज्ञाहुछभनिकोधलोभ दुर्जनमात्रिलाई वोलाईल्याउभ
निग्याज्ञागरीयाकोमुरूजोछ सोपनिमहामोहले जोग्याज्ञागनुभयो सोवेड प्रमानभैथ्याकोवानहा भनिनिश्चयगरीयार

यथाक्षांतिग्रहाविष्णुभक्तयोमहाराजेनप्रतिपक्षमाचरंतितंत्र ग्रहोमयिजिव
तिकथमात्मामात्मनिरपेक्षिनंचरिष्यनम्

ठोकाद्वान्मा जोछ हृत्मसालोदयिन् चिनेदेभयो वाहापछि कोधलोभजोछ न्यग्रशाला प्रवेसगर्छन् एहेप्रकारले
प्रवेसगन्यार कोहजोछ लोभसैतानकोहकुरा वोल्छ हलोभमैले ग्याकुराकोपनिज्ञागर्याको थुन॥ ॥ग्रथा॥
शांतिग्रहाविष्णुभक्तिहरुजोछन् राजामहामोहसग वेडैविरोधवरणगर्छन् वडोग्राभार्यछ मजिउदेछमा ग्रा
तिमहाविष्णुभक्तिहरुको ग्याकुजिवनलेरोहनभयाकोचेष्टामात्रगर्नुहो सेवकोनासगनास्तारसामर्थछु भनिलो भला शुरू
इकोधजोछ ग्याकुसामथदेग्याउछ ३३

हेलोभसेवेजन्मसारलाई अंधगराउनुभयो वेहेरागराउनुभयो अतिवीरचेतनलेयुक्तभयकालाई महाजुद्धभयाको
गराउनुभयो इत्यादिसबैकुरामा सबैसमर्थछ जसकोधकोपछि भयाझान तनश्रमत अकार्यकोहिकुराकोविवेक
जोछ मनुष्यराई न कसैलआफुहितगर्नाकोकुरासुनायात पनिबुद्धन बडोपीरतभयाकोछ पनि सबैपक्षाकोग्रंथ
लाइपनिविसे

तथाहि अधीकरोमिभुवनंवधिरं सचेतनमचेतननीनयामि कृत्यंनपश्यति
नयेनहितंशृणोतिवेतमपि नघ्रातिसन्दधामि लोभ अरेमदुपरोहितामनोरथ
सारित्वारेमरामवेत्तावन्नतारयसिकिंपुनः शास्त्रादीश्वतयिष्यति

इत्यादिनिएसेप्रकारलेगरिकोधले आफुसामर्थजोछ लोभसगदेमायोर लोभपनिआफुसामर्थदेखाउछ होकोध
अरे मलोभलेवसगरियो लोभिपुरुषजोछन पहिले शास्त्रमित्यान्त शास्त्रकोआसागुन एसेप्रकारलसदास
वदाछेरैद्यकोचित्तागनुरुपि नदिकापारपनिजानसक्नाछुनन एसेमरावसमाथ्याकाजोछन शास्त्रहेरुकोन
चित्तामलिगर्याछैनन

हेसमयेहेमन्त लोभिहेरूको स्वभावविचारगर्नुहरस मदलेयुक्तभयाको गडस्थलेशोकयुक्तभयाको मन्नहानिहेरूभयावायु
करोवरवेगभयाको घाउहेरूभया मराघरमाछन् फीर्पनिस्वरूहानिघोराजोछन् पाउला स्तिडवेजोछस्तनमालगा
ना चाडवेजाछ स्त्रीहलेपाउछु चाडबपायापछि फीरुढेथरेडवपाउभर्भनेया स्मेनानाप्रका

पत्रपसरेव मन्त्रेनममदंतिनोमदजलघुम्मानगराउस्थलावानेवायनपातिनश्चनुरगासु
येपिलसेपरान् स्तलंघीमदलभेपुनीरदलभाधिकवायनाचिंनाजजोर चेन्नसावव
रंगाकानामशानेःकथा

ये
रकोधनकानिमिन्न शरिरकोस्त्रासानगरी चिंनागर्नालेजीर्णभयाको मनभयाका मनुहेरूका शातिकोकथाकउन्छ
शातिजोछकसेछउछैन मनिलोभले स्त्रा फुलेजिस्माकामनुस्यहेरूको कथासुनायोर

कोधजोकुलोप्मलाई · श्रीपुरुवडो वर्णागरि बोल्छ हेमसेहेतोभ · मेरोवडो सामर्थ्यजाछ · तथापित्रिलेजान्नुभैरहेछ · वडुलेकावरण्
गरु नेपनि · मकोधिल्लेजितियाका · प्रानिहरुकोस्वभावैजोछ नजुरगर्नुहुन्न · उदुलेक्षत्रसुरलाई · मार्या · महादेवलेब्रह्माको
सिरकाट्या · विश्वामित्रले · वासिष्ठका · कोराहेरुलाई · मारीभया · रुन्नेप्रकारलेगरि · कोधिहरुजोछन् · नगर्नुकुरो ·

कोध · सरेवादिदिनन्न · यामसुभाव · त्यासु · इत्तमयानयसुरपतिश्चन्द्रार्कचूडोऽछिनदेवावस्
सिरोवसिष्ठननयानाघानयन्कोशिक · श्रपिवा · स्वश्रापैन्वपिकीर्तन्न · न्वपिसदाचारावा
रानन्पिओछे · पौरुसभूयनान्पिकुलान्मुहुर्नुमिस · क्षराान्

भनिगर्छभनि · कोधिहरुको कथासुनायोस · कोधजोकु · श्रीपुरुषार्थलाईपनि कुहिउ · हेलोप्मसुनुहुन्न · मनो
हुत्तानभयो · कीर्तिभयोवढियाचारलेगरि · श्रतिनिर्मलहुनुभयो · वडापुरुषार्थभुयनभयो · तसैनानाप्रकार
कागुनलेयुक्तभयाको · पनिकुलहेरुको · एकक्षरोमा · नाशागर्णाकोसामर्थ भयाकोछ मानकोधलेश्रीपुरुवडो वर्णान्गर्याको

लोभजोछ तृस्नालाइ देत्तेभनि स्रात्तागदैभयो तृस्नालेपनि तृत्यसालाभ प्रवेशगरिदेख्यार्थ्यु चहेलोभ कउन्
स्रात्तागनुहुन्छभनिविनिगरि तृस्नालेर लोभजोछ हपियेहतृस्ने सुन्नुहुन्छ भनिस्रात्तागछ येन ग्राम वन
प्रवन सहर द्वीप राष्ट्रिय राउलर त्यादि वस्तु हात लागाउ कउन मेलाइ वकेदुवदेख भन्याकोहि स्रात्ताग
नुरूपिस्रानवनियाभयाकोडारिले वाघियाकोमन भयाका एकहजार पाथान रहजार काम्रात्तार हजार पाथान

लोभ तृस्ने इतस्तावत्यविधतृस्ना किम्रनिदेवि स्रजउत्ता लोभप्रियेस्रयनाम स्रेत्तग्राम वनाद्रिप
त्तनपुरद्वीपक्षमाराउलप्रत्यासाधनसुत्र वहुमनसालक्षाधिक ध्रोयनाम तृस्ने देवि प्रथमि
दंसित नोस्रगानिनुगानिचेद्रो प्रानाभिनाकुन समकथा ब्रह्मराउलक्षेरपि

४हजारकोम्रात्तागन्नीभनिभयाका प्रानिहरूविषे होतृस्नेयदि तपात्रीप्रसन्नहुन्नुहुछ स्रनिवुस्भयाका तृस्ना
दम्यादिगन्याका स्रगलेगरिविस्तारगर्नुहुंछ भन्याकोदेखातपनिसोनछ्याछै वेछनै कउनेबानगर्नुपर्छ तृ
स्नवब्रह्मराउपाथापनिस्रानिकोवार्त्ता कसैछैनु रहन्याछैन तसम्यथ तृस्ने तपाइलेजतत्क्षउरहनुहुछ
सोम्रप्तिजीर्णभैगयो तपनि स्रप्तितरूनि भैकनतपात्रीलेराजगर्नुहुन्छ तसभनि लोभलेतृस्नालाईस्रात्तागदैभयो